

**IVN - afdeling
Peize**

info

**Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
Jubileum editie 2013**

**1963 • 1973 • 1983 • 1993 • 2003 • 2013
50 jaar IVN-Peize. Speciale Jubileum editie 2013**

Colofon

Voorzitter: vacant

Secretaris en districtscontacten
Sophie Kattouw
Dubbellooflaan 12, 9321 LK Peize
Tel: 050-5033303

Penningmeester en Ledenadministratie
Henk Wilkens
Bagelaar 9, 9321 AS Peize
Tel: 050-5033614

Bestuurslid en Redactie Info
Janneke Krooneman
Kerkstraat 19, 9321 HA Peize
050-3146968

Bestuurslid en jeugdactiviteiten
Yolanda van der Veen
Karlingakkers 1, 9321 EM Peize
Tel: 050-3185709

e-mail: ivn.peize@gmail.com
website: <http://ivn.nl/afdeling/peize>

Van de redactie

Een jubileum-editie. Dat hadden we ons tot doel gesteld. En deze ligt nu voor u. Boordevol mooie verhalen en foto's. Herinneringen, mijlpalen, bijzondere gebeurtenissen uit de afgelopen 50 jaar, maar ook de meest actuele ontwikkelingen. Wat is het leuk dat er zo goed gehoor is gegeven aan onze oproep om kopij in te sturen. Dank daarvoor! Dan begint de uitdaging: passen en meten, om er een mooie uitgave van te maken. Het is een hele klus geweest om vooral de oude foto's te verzamelen, met daarbij het juiste verhaal. We varen op de kennis van de oud-gedienden. Bij Jan van Bergen konden we altijd terecht. Ons erelid, en al IVN-er vanaf 1965! Dank je wel Jan! Ook wij hebben veel bij geleerd over onze eigen IVN-afdeling. Op de voorpagina ziet u De Onlanden, vroeger?, of nu? (Foto: Wim van Boekel). Op de achterpagina prijkt een foto van de onlangs geplaatste zwaluwtil (foto: Wanda de Jonge). Het is een extra dikke Info geworden. Wij vinden dat het resultaat er mag zijn, met maar liefst 32 pagina's heerlijk leesvoer voor de feestdagen. We hopen dat u er net zo van geniet als wij! Verslagen van de activiteiten van de afgelopen periode houdt u van ons tegoe: deze verschijnen in het voorjaarsnummer. Uiteraard rekenen we ook dan weer op uw bijdrage voor de Info, we gaan ervan uit dat u nu extra geïnspireerd bent! Kopij graag aanleveren **voor 8 maart 2014**. Bij voorkeur per e-mail (ivn.peize@gmail.com) en eventueel bijgeleverde foto's van tenminste 0,5 MB. Of breng het even langs!

Van de bestuurstafel

Dit jaar vieren we dat IVN Peize 50 jaar bestaat. In grote lijnen zijn de bijzondere activiteiten van dit jaar afgesloten. Alleen dit dubbeldikke jubileumnummer van de INFO heeft u nog tegoe. In deze uitgave staan de leden voor het voetlicht en zijn nadrukkelijk aan het woord over hoe het vroeger was en ging. Helaas lukt het natuurlijk niet om alles de revue te laten passeren. Gelukkig heeft Ben Stellink de geschiedenis van "IVN Peize 40 jaar" aangevuld tot en met "IVN Peize 50 jaar". Nu beschikken we over een mooie geschiedschrijving vanaf de oprichting van de vereniging tot en met dit jaar. Begin volgend jaar komt het op onze website te staan (<http://ivn.nl/afdeling/peize>).

Ons 50-jarig bestaan wilden we markeren met een bijzonder project. Dat is de huiszwaluwtil geworden. De huiszwaluwtil is geplaatst bij de vijver in de Lange Streken I. Het spande erom of de til op tijd geplaatst kon worden zodat we 'm feestelijk in gebruik konden nemen op de nationale natuurwerkdag. De extreem zware storm van 28 oktober had namelijk veel schade aangericht. De aannemer en loonwerker hadden hierdoor veel extra werk gekregen en zo'n zwaluwtilletje wordt dan minder belangrijk. Gelukkig is het allemaal net op tijd goed gekomen: de til is geplaatst op vrijdag, zodat we op de nationale natuurwerkdag (zaterdags) de til feestelijk in gebruik konden nemen. En dat was een feest! De wethouder onderstreepte nog eens het belang van natuur(beschermings)projecten en dat hij altijd blij wordt van de Peizer (jeugd)activiteiten. Leuk dat hij het lint heeft doorgeknippt! Ook zijn we bijzonder gelukkig met de financiële bijdrages die we hebben gekregen. Zowel het IJsvogelfonds van de Vogelbescherming Nederland en de Nationale Postcode Loterij, als ook de Rabobank Noordenveld West--Groningen en Natuurmonumenten hebben het project financieel ondersteund.

Op maandag 10 februari is de Algemene Ledenvergadering. De vergadering is van 19.30 uur tot 20.00 uur. Daarna (vanaf ca 20:15 uur) komt iemand van de "Herinrichting Peize" een lezing houden over de laatste ontwikkelingen in De Onlanden. Dus komt allen! De vergadering wordt gehouden in de Tapperrij van café Boonstra. U kunt ook na het vergadergedeelte komen. U bent van harte welkom.

In het kader van "NL doet" organiseren we een "werkmiddag" in de Heemtuin op 22 maart. Tijdens de Natuurwerkdag zijn we alleen toegekomen aan het opruimen van de stormschaad in het Bosplan. Er is nog veel werk te doen, voor het behoud van deze sprookjesachtige open plek in het bos.

Hopelijk bent u na het lezen van deze Info geïnspireerd en kijkt u met andere ogen naar de prachtige natuur in en rondom ons dorp Peize. Er is zoveel moois dichtbij huis! Geniet ervan, als u tijdens de kerstperiode een ommetje maakt, of de laarzen aantrekt en gaat genieten van De Onlanden in onze 'achtertuin'.

Wij wensen u fijne feestdagen en een gelukkig Nieuw Jaar.

De strijd tegen het water om het hoofd boven water te houden in de Eelder-en Peizermaden

Door Sophie Kattouw ism Arend Luinge

Door de steeds terugkerende overstromingen van het Peizerdiep tijdens natte periodes, die kwamen niet alleen in de winter voor, konden de mensen alleen op de hoger gelegen zandgronden wonen. Wel had men al in een vroeg stadium maatregelen genomen om de schade enigszins te beperken. Dit gebeurde door de boeren zelf, kleine dijkjes en sloten werden gegraven om hun land te beschermen tegen de grote wateroverlast. In het noordelijke deel van de Peizer- en Eeldermaden zijn enkele veenterpen gevonden. Als verhoging zijn ze nagenoeg niet meer te herkennen, wel hebben ze een afwijkende begroeiing. Onderzoek heeft uitgewezen dat ze zijn gemaakt in de achtste of negende eeuw van onze jaartelling. Waarschijnlijk zijn ze gebruikt als zomerse schuilplaats voor herders, alhoewel de geleerden er nog steeds niet helemaal uit zijn. De Cisterciënzer monniken van het klooster in Aduard waren omstreeks 1300 al bezig om de waterhuishouding te verbeteren door het aanleggen van dijken om de natte gronden te kunnen ontwateren om er bruikbare landbouwgrond van te maken. Het Peizerdiep was van groot belang voor de afvoer en de kering van het water. Tevens was het een belangrijke

verkeersader, het vervoer ging voor een groot deel over het water.

In het groot werd de waterhuishouding verzorgd door de zijvesten, vergelijkbaar met onze huidige waterschappen. Peize, Roden, Foxwolde en Vries hoorden bij het Aduarder Zijlvest. Het water werd door het Peizerdiep en de sluis Arbere in de buurt van Aduard afgevoerd. De Roderwolderdijk was de grens met het Kommer zijlvest, dat naar het Zulthe (Leekster) meer afwaterde. De markescheiding was echter het Peizerdiep, waardoor herhaaldelijk misverstanden m.b.t. het visrecht en het schonen van het diep ontstonden. Voor de afvoer van het water moesten de ingelanden zijlschot betalen. Het toezicht op het onderhoud lag in handen van zijlrechters. Dit systeem bestond al vóór 1382. Sindsdien is er steeds onenigheid geweest over de zeggenschap van het Peizerdiep, het onderhoud en de betaling ervan.

Dit waterafvoer systeem was niet voldoende om het gebied rond het Peizerdiep van overlast te vrijwaren. De laaggelegen weilanden langs het Peizerdiep en Peizermade hadden regelmatig last van het hoge water. De woonhuizen in Peizermade liggen hoger dan het omringend land en hebben bijna allemaal een verhoogde entree om het water zo lang mogelijk buiten de deur te houden. Behalve dat de huizen met hoog water slecht te bereiken waren, was er eveneens schade aan gewassen. In 1863 werd het waterschap Roderwolde opgericht, als één van de eerste in Drenthe. Stukje bij beetje kwamen er

Boerderij (Groningerweg 70/70a) in de ondergelopen Peizermaden. Foto uit archief K.A. Hagenouw.

Aanleggen van zogenaamde noodwegen naar de huizen in de ondergelopen Peizermaden (1932), met oud hout en dergelijke. Alles voor de bereikbaarheid! Foto uit archief K.A. Hagenouw, gepubliceerd in het blad: Het Noorden in Woord en Beeld. Het huis betreft Groningerweg nummer 45.

andere waterschappen bij. Leutingewolde 1886, De Zuidermaden 1914, De Weehorst 1917, De Peizer- en Eeldermaden 1928 en in Matsloot-Roderwolde 1933. Vlak voordat de polders gereed waren, stonden in 1934 meer dan 3000 ha land onder water.

Het Peizerdiep is voor de bevolking van Peize, Roden en Roderwolde altijd van grote betekenis geweest. In de winter was de met takken (sprikken) versterkte Groninger weg onbegaanbaar en kon men alleen maar via de Roderwolderdijk naar de stad. Tot in de vorige eeuw werd het Peizerdiep nog veelvuldig bevaren. In 1691 woonden in Peize 6 schippers! Hout, boter, eieren, vee, eenden en de beroemde Peizer Hop werden naar Groningen verscheept. Stenen, mest (voor de hop kuilen), graan en winkelwaren namen ze mee terug. Op de begraafplaats in Roderwolde is te zien, dat daar vrij veel mensen afkomstig uit Peize zijn begraven. Volgens Arend Luinge pleit dit ervoor, dat het reizen met het beurtschip heel wat romances opleverden, die resulteerden in een huwelijk.

In Groningen had elk schip zijn vaste ligplaats. Het Peizer beurtschip lag aan de oude Westerhaven. Het voer dinsdags en vrijdags op de marktdagen. Behalve goederen werden er ook personen en post vervoerd. Vanuit verschillende plekken zijn schipsloten gegraven, om per boot het diep te kunnen bereiken zoals vanaf Mensinge, de Waalborg, Peize en Roderwolde. Mogelijk was er ten zuidwesten van de Peizer Schipsloot bij de Noord Hem al in de middeleeuwen een klein haventje. In een akte van

1563 wordt de plek genoemd als eerder afgegraven ten behoeve van de scheepvaart.

Vanwege de geringe diepgang van het Peizerdiep zuidelijk van Bommelier werden de schuiten bij Bommelier deels gelost en werd de vracht per paard en wagen naar het dorp vervoerd. De schepen voeren dan verder naar de haven, ten noorden van de huidige ijsbaan. Langs de smalle schipsloten werd door de scheepsjager een paard voor de schuiten gespannen. Langs het Peizerdiep moest men zeilen. Als er niet genoeg wind was, bomen of het schip met mankracht trekken, waarbij de jager door de modder moest waden. Bovendien was de vaargeul moeilijk te onderscheiden. Daarvoor werden er in de winter hulsttakken als bakken in de scherpe bochten gepoot. Er zijn 2 ongelukken van het Peizer beurtschip bekend: in 1801 verdronken 3 mensen en in 1841 6 mensen, beide keren toen het volgeladen schip in het donker noordelijk van Bommelier ergens tegen aan botste en omsloeg.

Van 1880 tot 1890 voer er een stoomvrachtschip tussen Peize en de stad. Na bestrating van de Groningerweg in 1885, de aanleg van de stoomtramlijn in 1912 en slecht onderhoud van het Peizerdiep (eeuwenlang een twistpunt tussen de bevolking van Peize en Roden), werd het vervoer over water steeds minder. Tot en met 1939 bracht schipper De Vries nog wel turf naar Bommelier met zijn zeilschuit, om de turf ter plekke te verkopen. Als gevolg van de economische crisis in de dertiger jaren en de daarmee samenhangende werkloosheid, werden ook in Drente de werkverschaffingsprojecten

opgezet. In de pas opgerichte waterschappen Peizer- en Eeldermeden en Matsloot en Roderwolde werden vanaf 1932 zandwegen verbeterd, bruggen gebouwd en sloten gegraven. Langs het Peizerdiep werd een kade aangelegd om het boezemwater buiten de de polders te houden.

De weg Roderwolde-Vierverlaten werd bestraat. Het daarvoor benodigde zand werd onder andere in de stenhorsten gewonnen. Daartoe werd de bovenlaag verwijderd, het zand een halve tot één meter dikte afgegraven en de bovenlaag weer opgebracht. Het zand werd in kiepkarren op een smal spoor geschept en in schuiten over het Peizerdiep vervoerd. Op luchtfoto's van 1932 is dat nog goed te zien.

Het gebied waar de werkverschaffing plaats vond was 3000 ha groot. Als communicatie middel onder het werk gebruikte men een grote ronde mand aan een hoge paal, die bij het huidige gemaal aan de Matsloot was opgesteld. Tijdens de schafttijden ging de "bal" naar boven, zodat alle arbeiders in de polder konden zien dat het tijd was om te eten.

De arbeiders kwamen uit Roden, Peize en Z.O. Drenthe. Gedurende de week woonden de arbeiders van ver weg aan de noordkant van de Stenhorstdijk in 4 houten barakken. Dagelijks werd een aantal van hen met het pontje overgezet. Over het dagelijks leven van de arbeiders is niet veel bekend. Het was hard werken voor weinig loon. Wel weten we iets over de voorwaarden waaronder ze werkten. Zo waren de arbeiders voor ziekte, ongevallen en invaliditeit verzekerd. De reiskosten tussen werk en huis werden door de overheid vergoed. Gereedschappen en werkkleding kwamen voor eigen rekening. Gebruik van bier en sterke drank was streng verboden. Van het loon werd geld ingehouden voor warm eten, koffie, verwarming en schoonmaak. De vaat moest per toerbeurt voor een week door 2 man worden gedaan. Voor de broodkost moesten de arbeiders zelf zorgen. Het warme eten werd door de kok, die tegelijkertijd beheerder was (dhr. Have-man) verzorgd. De spijslijst stond redelijk vast: maandag erwtensoen, dinsdag en vrijdag stampot, woensdag, en zondag afzonderlijke pot en donderdag peulvruchten. In het dagboek van de inspecteur

Hoogwater in De Onlanden, 2012. Foto: nu.nl

steunverlening Drenthe is te lezen, dat de inventaris van de barakken aan de Stenhorstdijk op 9 augustus 1934 verhuisd is. Daarna zijn de barakken afgebroken.

En nu zijn de Eelder- en Peizermeden een deel van het grote natuurgebied De Onlanden, tevens fungeert het gebied als waterberging voor de stad Groningen en het is een grote uitbreiding van de EHS. De eerste visotter heeft zich al laten zien. Het wachten is nu op de komst van de bever. Wie weet. Het water mag weer zijn gang gaan en dat is duidelijk waar te nemen als je via de N372 richting Groningen gaat. Het oude diesel gemaal aan de Hamersweg heeft zijn diensten bewezen. Het ge-

De stuw in aanbouw. Voor Kerst 2013 moet ie klaar zijn. Foto: Wim van Boekel

Hoogwater in De Onlanden. Feest voor de watervogels! Foto: Janneke Krooneman

maal had een capaciteit van maximaal 200.000 liter per minuut. Ter vervanging van dit gemaal komt een gemaal bij het Transferium Hoogkerk/Peize (capaciteit 540 m² te bemalen opp, en 52 m³ per minuut). Op het moment wordt er hard gewerkt aan de stuw in het Peizerdiepje. Het is de bedoeling dat het waterpeil 10 cm hoger komt. De stuw verdeelt het water tussen Het Peizerdiep en het Leekstermeer, een groot gedeelte van vrij schone water gaat richting Leek.

Op 10 februari 2014 komt een afgevaardigde van Herinrichting Peizede huidige ontwikkelingen in de Onlanden na de ledenvergadering nader toelichten. Hierbij bent u van harte welkom. Zie agenda.

In grote lijnen bevat dit artikel veel tekst die is overgenomen van de Stenhorsten-tentoonstelling. Deze tentoonstelling was te zien in het gemaal aan de Hamersweg.

Op pad in De Onlanden van toen

Door Wim van Boekel

In 1960 schreef de destijds in heel Nederland bekende natuurkenner Fop. I. Brouwer in het Nieuwsblad van het Noorden over een herfsttocht op het Leekstermeer:

"Het is daar omgeven door prachtige rietwildernissen en petgaten en min of meer verlande moerasen, waarin het nauwelijks mogelijk is een weg te vinden. Dit zijn de gedeelten waar de vogelwereld het rijkst vertegenwoordigd is en waar het in de zomertijd een veelkelig koor is van karekieten, rietzangers en andere riet- en watervogels. Daar staan de blauwe reigers langs de rietkant te vissen en daar kan men zo nu en dan ook nog de geheimzinnige roep van de roerdomp beluisteren, die zo ver over het water draagt en ook wel in het nachtelijk duister te horen is. ... Een heerlijke wereld, vol rust en vrede, met een unieke omlijsting van lage weilanden met houtwallen en enkele verspreide boomgroepen."

Er lijkt weinig veranderd te zijn in de tussenliggende 50 jaar. Ook nu klinkt de hoemp van de Roerdomp in De Onlanden en barst het er in het voorjaar van de zingende rietvogels. Maar is er inderdaad weinig veranderd? Is de natuur rond Peize nog hetzelfde als toen?

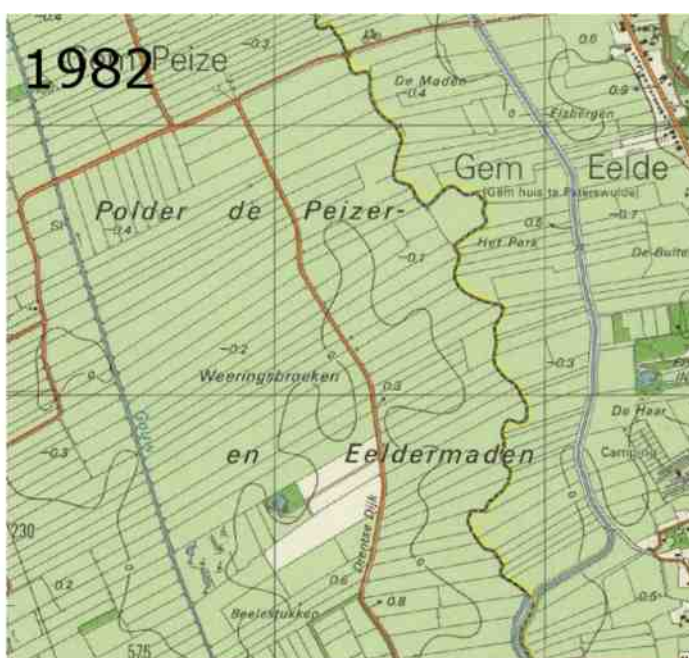
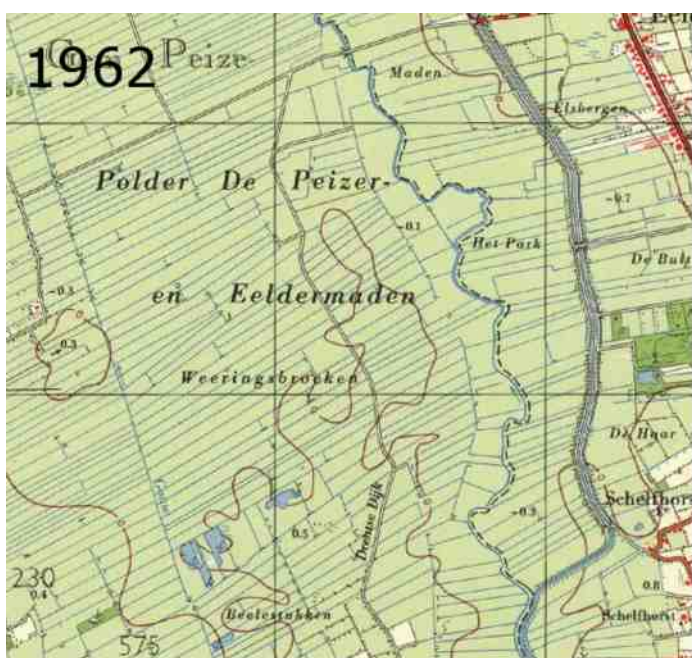
Het is jammer dat je niet even 50 jaar terug in de tijd kunt gaan, om te zien hoe De Onlanden er toen uitzagen. Gelukkig zijn er ooggetuigen uit die tijd. Op pad in het gebied kom ik regelmatig de 'al wat oudere' mensen tegen, die mij, net als Fop. I., in geuren en kleuren kunnen vertellen over 'vroeger', toen de vogels je om de oren vlogen en de weiden vol bloemen stonden. Of over de grote overstromingen in de wintermaanden, toen de weg tussen Peize en Groningen regelmatig blank stond. "Toen was er nog veel meer natuur", vinden ze meestal en waarschijnlijk hebben ze daar gelijk in.

Maar 50 jaar geleden, in 1963 dus, was er ook al veel veranderd voor die natuur rondom Peize. Nog maar kort daarvoor was de 600 hectare hoogveen bij Bunne vrijwel geheel afgegraven. Een klein stukje van 50 hectare bleef, dankzij de inzet van een paar natuurliefhebbers uit Peize, behouden als natuurreserveaat. Ook was het Peizerdiep onlangs sterk verbreed, rechtgetrokken en van goede dijken voorzien. Geen brede oeverzones meer en sterk wisselende waterstanden langs een smal diepje, maar steile kades langs een veel te brede bak water. Een hele verbetering voor de waterhuishouding, maar een achteruitgang voor de natuur.

Overstroming Peizerdiep, 1956 (Wietske ter Veld)

Die betere waterhuishouding in de Peizermaden en de Matslootpolder zorgde voor de opkomst van de weidevogels. In de natte en ruige veenweidegebieden hadden Watersnip en Kemphaan het voor het zeggen gehad, maar in de drogere en meer aangeharkte weiden deden Kievit, Grutto en andere weidevogels het uitstekend. Soms werden in 100 hectare grasland meer dan 100 nesten van weidevogels geteld. Kom daar nu nog maar eens om. In 1963 werd ook ingestemd met de ruilverkavelingsplannen voor de Peizermaden. Als je de topografische kaarten uit 1962 en 1982 vergelijkt, kun

De Peizermaden, 50 jaar geleden, of toch niet? Foto Wim van Boekel (uitsnede is geplaatst op omslag)

je zien wat deze plannen betekenden, bijvoorbeeld voor het gebied rond de Drentse Dijk (zie kaartjes). Veel van de lange en vaak zeer smalle percelen in het gebied werden samengevoegd door de tussenliggende sloten te dempen. Om het regenwater toch goed af te kunnen voeren werden de overblijvende sloten verbreed en doorgetrokken naar het Eelderdiep. Zo verdwenen op veel plekken de typische hooilandjes langs de voormalige beek. Ook de Drentse Dijk zelf werd rechtgetrokken en verhard, zodat het gebied toegankelijk werd voor de moderne landbouwvoertuigen.

In 1963 was dat allemaal nog niet zo ver. De Peizermaden waren nog een wirwar van slootjes en percelen van soms geen 20 meter breed. De weiden werden aan het eind van de zomer gehooit en dan wellicht nog na beweid met schapen of jongvee.

Foto's van het landschap uit die tijd heb ik helaas nooit kunnen ontdekken (en reken maar dat ik het steeds gevraagd heb aan de mensen die ik onderweg sprak over 'vroeger').

Ondertussen ontdekten de 'stadjers' en andere lieden het gebied in noord-Drenthe ook steeds meer. Aangespoord door Fop. I. Brouwer, die regelmatig in het Nieuwsblad van het Noorden over de 'Levende Natuur' schreef, kwamen ze genieten van de "rust en vrede" van de natuur in noord-Drenthe. Vooral over die rust werd veel geschreven in de verslagen van hun tochten. In 1963 kon je nog in het gebied lopen zonder voortdurend lawaai van de A7, de Groningerweg of de vliegtuigen en helikopters van Airport Groningen-Eelde.

Misschien is dat het meest opvallende verschil tussen De Onlanden van toen en nu.

Een van de gegraven petgaten bij laag staande zon. Foto: Janneke Krooneman

Landbouw, natuur en (water)-veiligheid: De Onlanden

Bijdrage van Yvonne Arnst ("Herinrichting Peize")

In de Kop van Drenthe, onder de rook van de stad Groningen liggen De Onlanden, een gebied van ongeveer 2.500 hectare bestaande uit waterberging, natuur en landbouw. De bestuurscommissie Herinrichting Peize vertrekt aan het eind van dit jubileumjaar van IVN Peize uit het Informatiecentrum De Onlanden in Roderwolde naar een andere tijdelijke locatie in de Brinkhof in Norg. Vanuit De Brinkhof worden de laatste puntjes op de "i's" gezet, de afronding van een gigantisch project, dat in hoog tempo is uitgevoerd en met een resultaat waar wij trots op zijn.

Klimaatbuffer

Het concept 'natuurlijke klimaatbuffers' is ontwikkeld door vijf natuurorganisaties: Vereniging Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, ARK Natuurontwikkeling en de Waddenvereniging. Doel is Nederland klimaatbestendiger te maken door natuurlijke processen in te zetten. Natuurlijke Klimaatbuffers zijn:

- ruimtelijke oplossingen voor de gevolgen van klimaatverandering;
- die natuurlijke processen reactiveren of revitaliseren;
- en daarnaast ruimte bieden aan andere sectoren;
- die qua schaal en functie kunnen meegroeien met de omvang van het klimaatprobleem.

Natuurlijke klimaatbuffers sluiten daarmee naadloos aan bij het leidende principe van de Nationale Adaptatiestrategie om gebruik te maken van en mee te bewegen met natuurlijke processen. Natuurlijke klimaatbuffers worden financieel ondersteund door het ministerie van VROM.

Het project 'Klimaatbuffer Eelder- en Peizermeden' is een van de vijf pilots die in 2007 zijn gesubsidieerd. Het doel van het project is een kwaliteitsimpuls te geven aan het landinrichtingsproject Herinrichting Peize, zodanig dat de klimaatbestendigheid van het project sterk wordt verbeterd.

Het doel van dit landinrichtingsproject is het verbeteren van de landbouwstructuur in combinatie met het versneld aanleggen van natuurgebieden en het verkleinen van de kans op ernstige wateroverlast. Hiervoor is grond geruild voor de functiecombinatie natuur en water(berging) gericht op het herstellen van het natuurlijk beekstelsel van het Eelderdiep. De Eelder- en Peizermeden zijn onderdeel van een open weidelandschap in Noord-Drenthe. Dit gebied met een totale omvang van ca. 3500 ha wordt ontwikkeld als natuurgebied, onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur. Natuurmonumenten als beheerder van het gebied streeft naar een driedeling. In de zuidelijke zone (nabij Peize en Eelde) ligt het accent op een natuurrijk cultuurlandschap met blijvende herkenning van de beekdalen met houtwallen en bloemrijke graslanden. Het middengebied wordt vooral verschaald door hooilandbeheer en begrazing om de zeldzamere kwelvegetaties tot uiting te laten komen. Ook zijn nieuwe petgaten gegraven. In het noordelijkere deel

Te voet over het Vlonderpad in het nieuwe natuur en waterbergingsgebied De Onlanden. Foto: Yvonne Arnst

De mijmerbank. Een prachtige plek om naar hartelust weg te dromen. Foto: Anke van der Helm

kan de natuur meer zijn gang gaan. Daardoor kunnen moerasvegetaties terugkomen. Het water krijgt daar vrij spel. Aan dit gebied is een belangrijke rol voor waterberging tijdens natte perioden gegeven. De polders zijn recreatief van groot belang voor de omliggende woonkernen.

Al met al ontstaat een robuuster natuurgebied, dat minder kwetsbaar is voor de effecten van klimaatverandering en dat een belangrijke waterbergende functie vervult in perioden met extreme neerslag. Dit laatste is hard nodig, omdat in 1998 en een aantal jaren daarna sprake was van ernstige wateroverlast rond de stad Groningen. Polders moesten ongecontroleerd onder water gezet worden om o.a. het Martini-ziekenhuis en het Groninger museum, in de stad droog te houden. De schade bedroeg tientallen miljoen euro.

Niet alleen is de inrichting van het gebied klimaatbestendiger. Ook wordt andere sectoren ruimte geboden. Door de maatregelen worden de landbouwstructuur verbeterd en de recreatieve mogelijkheden van de regio vergroot.

Hoe het vroeger was

Pas in de Middeleeuwen werd begonnen met de eerste pogingen het gebied te ontwateren. Langzaam slaagde men erin het waterpeil omlaag te brengen en stapje voor stapje kon het gebied in gebruik genomen worden. Eerst alleen 's zomers en vanaf de 19e eeuw het hele jaar door, al bleef het in de winter toch vooral Onland. Nog halverwege de vorige eeuw stond het laagveengebied 's winters soms helemaal blank en stroomde het water over de weg tussen Peize en Groningen.

De afgelopen eeuw is het laagveengebied volledig

in gebruik geweest als weidegebied. Weidevogels en ganzen hebben hiervan geprofiteerd en waren er in grote aantallen te vinden. Het gebied werd opgenomen in de EHS en natuurbeherende organisaties kochten grote stukken ervan aan. Natuurmonumenten vooral in de Peizer- en Eeldermeden, Staatsbosbeheer rond het Leekstermeer en het Groninger Landschap aan de (Groninger) noordkant van het meer.

Naamgeving

In 2009 kreeg het waterbergingsgebied in de Kop-van-Drenthe officieel de naam 'De Onlanden'. De bestuurscommissie wilde graag een naam voor het gehele waterbergingsgebied en schreef een prijsvraag uit. De naam "De Onlanden" is voorgesteld door het Drents Landschap, de Historische Vereniging Roon en vijf IVN-afdelingen in de omgeving.

Kunstwerk 'OERWOLD' nadert haar realisatiefase! Van Dorpsbelangen Roderwolde

Beste mensen,

Kort nadat in 2008 de oer stobben in het weiland van Dolf Boxen op Sandebuurtje gevonden werden kwam wijlen Gerard Roelfzema bij Dorpsbelangen Roderwolde, Foxwolde, Sandebuurtje en Matsloot met de vraag of wij hier niet iets blijvends mee moesten doen. Dorpsbelangen was het hiermee eens hetgeen de algemene ledenvergadering (alv) van november 2008 onderschreef. Staande de vergadering werd een werkgroep geformeerd die hiermee aan de gang ging. De werkgroep kwam uiteindelijk uit op de realisatie van een 'OERWOLD' aan de Hooiweg (zie tekening). Het kunstwerk werd ontworpen door onze eigen kunstenaar, Evert van Fucht. Het kunstwerk

symboliseert het verdronken oerwoud op de laagte tussen de overgang van zeeklei naar de Drentse zandgrond. Wij vinden het kunstwerk met het verhaal erachter (treffend verwoord door Herman Sips en hierna opgenomen) een uniek object op een historische plaats. In de algemene ledenvergaderingen van Dorpsbelangen Roderwolde e.o. van november 2009 en november 2010 zijn de plannen met 3 dimensionale beelden al eens gepresenteerd en door de vergadering erg enthousiast ontvangen. Het leek ons goed u op de hoogte te stellen van het gegeven dat binnenkort de vergunningsfase van dit vanuit het dorp geïnitieerde project, dat mede mogelijk is geworden door financiële en organisatorische ondersteuning van de herinrichting Peize / Norg, start. Wij hopen dat u het kunstwerk net zo kunt waarderen als wij dat nu al doen. Een foto van de locatie en maquette van het Oerwoud zijn hierna opgenomen.

Namens Dorpsbelangen Roderwolde e.o. en daaronder resulterend de werkgroep Oerwoud bestaande uit de vaste kern: Evert van Fucht, Harry Boerema, Herman Sips en ondergetekende hoop ik u zo een beeld te hebben gegeven van de fase van dit project. Naast deze werkgroep leden zijn er meerdere mensen uit het dorp die ad hoc meegedacht hebben, waarvoor dank.

Voorzitter Dorpsbelangen Roderwolde e.o., Roelof Blomsma

'Het verhaal van het verdronken oerwoud'

Vanuit Groningen rij je naar Drenthe. Het nieuwe fietspad naast de versmalde, autoluwe Hooiweg loopt kaarsrecht pal naar het zuiden. Je laat de stad en de A7 achter je rug en je begeeft je in een immens veenmoeras dat zich uitstrekt van Eelde tot aan Leek. Dit veenmoeras was bijna ingepolderd en verdroogd, maar is inmiddels volledig hersteld. Hier

bergt de natte natuur het overtollige water, zodat elders de voeten droog kunnen blijven. Het natuurgebied De Onlanden maakt de grens tussen twee totaal verschillende werelden weer duidelijk zichtbaar, de overgang van de wereld van de jonge zeeklei naar de wereld van het oude Drentse zand. Hier langs de Hooiweg zien we wat klimaatverandering teweeg kan brengen. Tienduizend jaar geleden kwam er een einde aan de laatste ijstijd. Met het warmer worden van het klimaat hield de kale toendra, die Nederland meer dan honderdduizend jaar was geweest, op te bestaan en konden er ineens weer bomen groeien. Eerst alleen nog dennen en berken, maar later kwamen ook de hazelaars en eiken. Hier langs de Hooiweg ontwikkelde zich een uitgestrekt bos, het oerwoud van Roderwolde. Het woud van Roderwolde floreerde misschien een paar duizend jaar, maar was zeker geen eeuwig leven beschoren. Met het warmer wordende klimaat smolt immers ook het landijs en steeg de zeespiegel. De zee kwam steeds dichterbij en in het kustgebied ten noorden van Drenthe werden door eb- en vloedstromen dikke sliedlagen afgezet. Groningen ontstond en groeide hoger en hoger. Het regenwater dat van de Drentse hoogvenen en zandgronden afstroomde door de beekdalen liep vast tegen de Groninger kleiruggen. Het water stagneerde, het oerbos liep onderwater en de woudreuzen verdronken in het veenmoeras dat ontstond tussen het hoge zand en de hoge klei.

Onderweg langs de Hooiweg kruis je twee brede slenken waardoor het water van Drenthe rustig door het veen afstroomt naar de Waddenzee. Ver weg aan de horizon zie je de molen van Roderwolde. Maar dichterbij, langs de Hooiweg bij de afslag Sandebuurt, tekent zich tegen de lucht een bijzonder 'landmark' af. Naderbij gekomen blijkt het om een

Van achter het kijkscherm bekijk je De Onlanden vanuit een bijzonder perspectief. Foto: Yvonne Arnst

zevental ranke zuilen te gaan die in een waaier staan opgesteld. De stammen lopen taps toe en worden op twaalf meter hoogte ieder gesierd met een groot glanzend eikenblad. Als je bij de picknicktafel tussen de zuilen omhoog kijkt zie je de stammen als imponerende woudreuzen naar de hemel reiken. Als je er omheen loopt lijkt het wel alsof de stammen en bladeren bewegen, alsof het oerbos van Roderwolde herleeft. Het kunstwerksymboliseert het verdronken oerwoud maar markeert tegelijk de entree naar Drenthe.

Welkom in onze provincie, welkom in Rowol.

In de weilanden ten zuiden van het oerwoud-monument zijn bij het verbeteren van de landbouwstructuur duizenden boomstobben uit het veen opgegraven. Het bleken de oudste boomresten te zijn die ooit in Nederland zijn gevonden. Achtduizend jaar oud hout. Aan de noordzijde van het monument zitten de stobben van het verdronken oerbos nog verborgen in het veen en ze blijven daar, dankzij de waterberging, weer eeuwenlang goed geconserveerd.

Welkom in onze provincie, welkom in Rowol.

Het kunstwerk symboliseert een machtig stuk klimaatgeschiedenis, 'Het verhaal van het verdronken oerwoud'.

Herman Sips, 2009

Het oerwoud monument. Foto Anke van der Helm

Interview met Jan van Bergen.

Officieel lid sinds 1965.

Door Yolanda van der Veen

Tijdens de natuurwerkdag van 2 november jongst leden was Jan van Bergen nestkastjes aan het ophangen. Ik vroeg: "Jan, mag ik je interviewen in verband met het 50 jarig bestaan van het IVN in Peize?" "Tuurlijk," zegt Jan. Deze vriendelijke man kom je overal tegen, hij doet veel vrijwilligerswerk in Peize. Dus ik toog op een woensdagochtend naar de Hoppekampweg om Jan te interviewen. En wat ik daar aantrof? Ingelijste papieren van bedankt voor 25, 30 en 40 jarig trouwe dienst. En tegenwoordig erelid van het IVN. Mooie fotoboeken vol met allerlei controlelijsten en activiteiten. Hier een aantal op een rijtje.

Wat bij het IVN veel gebeurde is dat er nestkastjes gebouwd werden en dat deze gecontroleerd werden om te kijken wat er in zat. Peize was in rayons verdeeld en elk rayon had een rayonbeheerder en die keek in mei en in juni in de nestkastjes. Deze gegevens werden bijgehouden. Er waren zeker 125 nestkasten. Er waren allerlei nestkasten van kool- en pimpelmezen, maar ook van roodstaarten. Wat Jan ook erg leuk vond was de zonnepittenactie op de scholen. Elk kind kreeg een zakje zonnepitten uitgedeeld. Daar aan vooraf werden deze zakjes gemaakt en gevuld door IVN leden. In de herfst werd

dan gemeten hoe hoog de zonnebloemen gegroeid waren. Dit alles om kinderen maar te stimuleren om met de natuur bezig te zijn.

In de begintijd waren het vooral mannen die lid waren van het IVN. Ze deden zwaar boswerk, er waren in het begin maar twee vrouwen lid. Tegenwoordig is dit aantal meer in evenwicht. En dan komt Jan op de proppen met nog meer IVN werk. Of ik wel weet van de Rode Kruis IVN avondtochten voor mensen die weinig de deur uit komen. Via de huisartsen de Groot en Swierstra senior werden mensen opgegeven voor deze avondtochten. Er werd een route uitgezet van 50 à 60 kilometer en dan werd er met een aantal luxe auto's en een busje, voor mensen die in een rolstoel zaten, een leuke tocht gereden. En uiteraard werd er een koffiestop ingelast. Deze tochten worden trouwens nog steeds georganiseerd vanuit het IVN! Ondertussen al 45 jaar. Jan liet mij een mooie medaille zien die hij gekregen had voor 40 jaar trouwe dienst!

Jan vindt de natuurwerkdagen gezellig, zoals het schoonmaken van de paden in het Tolnersbos in Altena. Of het uitstapje naar Rottumeroog, een buslading mensen en dan met de Noordster naar Rottumeroog. Ook heeft het IVN meegeholpen om het schelpenpad aan te leggen aan de Oosterweg. De schelpen werden gebracht en IVN leden hielpen mee om dit op de juiste bestemming te krijgen met kruiwagens, schoppen enz. En weet u wel dat het IVN er voor gezorgd heeft dat bij het aanbrengen

van een nieuw dak op de kerk van Peize er speciale dakpannen aangebracht zijn waar gierzwaluwen in kunnen nestelen?

Een IVN 'ding' is het ooievaarsnest dat werd geplaatst in 1996. Er werd een larixpaal met de tractor gehaald uit Veenhuizen. Op 27 maart werd de paal geplaatst en op 1 april werd Jan gebeld dat er ooievaars op het nest zaten. Jan dacht dat hij er tussen genomen werd en ging toch zelf maar eens even kijken. Eerst zien en dan geloven. Maar warempel. Het was echt waar! Jarenlang was de ooievaar met een bepaald nummer trouw aan het nest in Peize. Nu zit er een ooievaar met een ander nummer op het nest. Deze is geringd in 2008 en komt oorspronkelijk uit Rogat. Een jong van deze ooievaar is in 2011 geringd en is in 2013 bij de wintertelling van de lokkerij in de Wijk gezien. Zo kan met de nummers goed in de gaten gehouden worden waar de ooievaars zich ophouden. Ook houdt Jan bij hoeveel eieren er in het nest gelegd worden en hoeveel jongen eruit voort komen en hoeveel jongen er uitgevlogen zijn. Deze gegevens worden weer doorgegeven aan Stork. Het ooievaars ringen vindt Jan, samen met de natuurwerkdagen, één van de leukste activiteiten van het IVN te Peize.

Wat Jan ook vertelde was dat hij geholpen heeft met de inrichting van de Heemtuin. Dat was een heel project op zich. Met allemaal nummers werd aangegeven welke boom waar moest komen en ook hoe de vijvers eruit moesten komen te zien. Hij herinnerde zich dat hij dit onder andere gedaan had met Harm Geersing. Een jonge jongen van een jaar of 12. We hadden er nog wel twee uur aan kunnen wijden om te horen hoe de Heemtuin tot stand gekomen is, maar dat verhaal ga ik eens ophalen bij de destijds jonge Harm. Bedankt Jan!

Nesten markeren in De Weering. V.l.n.r. Hermannus Nieboer, Hendrik Hoven, Johan Heins, Jan Talens, Jans Laning en Geert Rossing. Foto: Jan van Bergen.

Herfstwandeling Bommelier, 1978. O.l.v. Hermannus Nieboer. Links vooraan Harm Geersing. Foto: Jan van Bergen.

20ste Rode- Kruis IVN-avondtocht. Nog even op de kiek met de chauffeurs, 1987. Foto Jan van Bergen.

Terugkijken door Henk Timmermans

In 2003 kwam ik voor het eerst echt in aanraking met het IVN door het project van Geert Rossing: "Van Oelen en Oelegies". Een prachtig project, waarin door de hele wijk Kortland 'stepping stones' werden aangelegd tussen het Bosplan en het 'Domineesbosje', met als doel om vogels makkelijker van het ene naar het andere bos te laten vliegen. Dit project sloeg aan bij veel mensen en zo kreeg het snel een vervolg. We maakten 'tuinvogelkaarten' voor de deelnemers, zodat ze vogels snel en makkelijk konden herkennen en we organiseerden een vogelcursus en 2 excursies met Meindert van der Velde. Ik vond het erg leuk om op deze manier binnen de eigen omgeving met 'natuur' bezig te zijn. Vandaar dat ik niet lang na hoefde te denken toen Arend Luinge me vroeg of ik mee wilde gaan draaien in het bestuur. Doordat ook direct de voorzittersplek vacant werd, duurde het niet lang voordat ik in die rol terecht kwam, mede omdat er een aanspreekpunt nodig was naar de Gemeente in de discussie rondom de uitbreiding van industrieterrein de Westerd. In die tijd was de relatie tussen de Gemeente en de IVN's uit Noordenveld niet best. Er was altijd een heel wantrouwende sfeer tijdens de gezamenlijke overleggen en veel tijd werd gestoken in het schrijven van lijvige bezwaarschriften. Wij kozen ervoor om het over een andere boeg te gooien bij het plan De Westerd en maakten samen met andere organisaties, waaronder Bond Heemschut, een alternatief plan en boden dat de gemeente aan. Hierop werd goed gereageerd en het leidde tot een gesprek, waarin ons te kennen werd gegeven dat men de gedachten achter ons plan snapte, maar dat ons plan te weinig uitgeefbaar oppervlak had. Samen met de Gemeente maakten we een 'compro-

misplan', waardoor er geen uitritten op de Groningerweg kwamen en de bedrijventerrein geheel aan de kant van het Bedrijventerrein zouden worden ontsloten. Tevens zouden de bomenrijen van de oude trambaan worden hersteld en als een soort monument en het bestemmingsplan worden opgenomen.

En zo hebben we nog vele andere leuke dingen kunnen organiseren. Ik denk aan het meepraten over de renovatie van het dak van de Dorpskerk, waardoor de nestgelegenheid voor de Gierzwaluwen konden worden gewaarborgd, maar ook het leuke Hopoogstfeest in de Hoptuin, waarbij we bier dronken dat ik had gebrouwen met Hop uit de Hoptuin. Dit bier leidde later nog tot een nieuwe eigen bier voor Peize, het Peizer Blond. Rondom de introductie van dat bier, door DLG gefinancierd, werden leuke activiteiten georganiseerd, zoals een instructiedag voor de Hoptuinwerkgroep door een echte biologische Belgische Hopteler.

Al met al een hele leuke tijd waarin ik veel heb geleerd van al die plezierige en deskundige mensen die veelal op de achtergrond opereren, maar waar de natuur in en rondom ons dorp heel veel baat bij heeft.

Peize en de hopteelt

Door Henk Wilkens

Dat Peize iets heeft met de hopteelt is bij iedereen wel bekend. In het gemeentewapen van ons dorp staat de hopbel centraal en we vinden hop weer terug in bijv. "De Hoprak" en "De Hopbel". De hopteelt was vroeger in peize heel belangrijk.

Jaren geleden stond de voormalige Es rond het dorp Peize vol hopranken. Voor de bierleveranciers in Groningen werd jarenlang hop gekweekt. Maar enkele jaren geleden was van deze grondstof voor bier niets meer in Peize terug te vinden. Maar daar moest verandering in komen vonden een groep enthousiastelingen in het voorjaar van 1992. Peize gaat weer hop telen en wel in de voormalige gemeentetuin aan de Hoppekampsweg.

Het idee voor de kweek van hop is al ontstaan, toen in de Hoofdstraat bierbrouwerij De Peizer Hopbel werd gevestigd. Leden van het IVN in Peize en de

De eerste werkdag in de Hoptuin, 4 april 1992. Foto: Geert Rossing.

Historische Vereniging hadden bij het gemeentebestuur een verzoek ingediend om een stuk grond te mogen gebruiken van de voormalige gemeentelijke kwekerij voor de hopteelt. De gemeente vond het een prima initiatief en heeft de grond gratis beschikbaar gesteld. Ook een aantal buurtbewoners was enthousiast. De leden van het IVN en de Historische Vereniging hebben de werkgroep Bevordering Hopteelt Peize opgericht.

Hop wordt nu o.a. nog geteeld in Duitsland, waar de ranken veel te zien zijn langs de autosnelwegen. Een hop is de vrucht van de vrouwelijke hopplant. De mannelijke plant draagt geen vruchten. De hop wordt gebruikt ter bevordering van de schuimvorming in het bier en voor de verbetering van de smaak van het gerstenat. Bier is een agrarisch product met gerst als voornaamste basisgrondstof daarnaast is het echter de hop die een zeer belangrijke rol speelt bij de bierbereiding. Hop heeft daarin in de late middeleeuwen de gruit (een mengsel van allerlei kruiden, waaronder gagel de belangrijkste plaats innam) in het bierbereidingsproces vervangen. De werking van hop bij de bereiding van bier berust op het feit dat ze de smaak verbetert en de schuimvorming bevordert. De invoering van hop was bovenal van economisch belang vanwege zijn conserverende werking. Hop, toegevoegd aan bier, remt de ongewenste bacteriegroei, met name die van melkzuurbacteriën. Hierdoor wordt het bier langer houdbaar en kan het daardoor ook over lange afstanden vervoerd worden.

Peize was vroeger één van de grootste hoptgemeenten in het noorden des lands. De beroepsteelt van de hobbellen is nu echter geheel uit het dorp verdwenen. "Dat was jammer," vond Ben Stellink, één van de initiatiefnemers. "Het leek ons aardig om de geschiedenis toch een beetje te laten herleven door weer wat aan de hopteelt te gaan doen." De werkgroep Bevordering Hopteelt Peize kreeg van het gemeentebestuur toestemming een strook grond van 50 bij 10 meter te gebruiken voor de kweek. Sindsdien heeft de werkgroep jaarlijks een oogst van eigen grond. In eerste instantie werden er 10 hopkuilen aangeplant, later kwamen er nog meer bij. Ook heeft men geprobeerd om gagel aan te planten, echter dat mislukte. Waarschijnlijk is de gesteldheid van de bodem niet geschikt voor gagel.

"De oogst is natuurlijk minimaal, maar daar gaat het ook niet om. We willen vooral kijken hoe er vroeger hop geteeld werd. En in overleg met de plaatselijke brouwer willen we op den duur echt Peizer hoptbier brouwen. Maar dat is voorlopig toekomstmuziek," aldus Ben Stellink. Maar dat toekomstmuziek kwam wel degelijk. In 2010 kwam de waterberging en bracht een cadeau mee in de vorm van bier: Paaizer blond.

Voor Peize is het geen unicum, dat er een 'eigen' bier gebrouwen werd. Eind jaren'80 werd in een voormalige boerderij aan de Hoofdstraat een café met bierbrouwerij gevestigd (de Hopbel). Hier werd het destijds populaire Hopbelbier gebrouwen. De

landelijke brouwerij zag later geen toekomst meer in deze ambachtelijke brouwerij. Paaizer Blond is nieuw bier van 'oude' hop gebrouwen door de ambachtelijke brouwerij De Mommeriete in Gramsbergen, met de hop uit deze IVN-tuin, het Paaizer bier. Op 12 mei 2010, heeft oud-wethouder en destijds lid van de bestuurscommissie Jan Kemkers de eerste kratten Paaizer blond overhandigd aan vertegenwoordigers van café Boonstra en café Ensing en De Paiser Meul. Ook het bestuur en de hoptuinwerkgroep van IVN-Peize werden in het zonnetje gezet. Het bier werd geschonken in café Boonstra en Ensing. De Bestuurscommissie Herinrichting Peize maakte Paaizer bier weer bereikbaar voor het dorp. Peize heeft een oude hoptraditie, wat zichtbaar is in het hele dorp. Helaas moeten we constateren dat ook Paaizer Blond niet meer gebrouwen wordt.

Waarom heeft juist Peize een grote affiniteit met de hopteelt? In veel Drentse dorpen vond men vroeger wel één of meer hoppekampen op de es, waar de plaatselijke brouwer voor eigen gebruik wat hop verbouwde. Echter over het ontstaan van de hopteelt in Noord-Drenthe is ons zo goed als niets bekend. Het is niet onmogelijk dat de teelt van hop voortgekomen is uit het verzamelen van gruit. In de grote, brede beekdalen van het Peizer en Eelder Diep en hun bovenlopen groeide vroeger veel gagel, die men er wellicht verzamelde om naar de bierbrouwerijen te brengen. Men is geneigd te veronderstellen dat bij het veranderen van de behoefte aan grondstoffen voor de bierbereiding, de gruitver-

zamelaars overgingen op de teelt van hop. Verondersteld werd dat de oorsprong van de hopteelt in Peize ligt, omdat de Groninger bierbrouwer Otto ter Hansouwe de hopteelt ten behoeve van zijn eigen brouwerij in de stad introduceerde. Otto woonde op het huis Ter Hansouwe in Peize. Waarschijnlijk zit in deze gedachte een kern van waarheid, in die zin dat in het algemeen gesproken de Noord-Drentse adel of Groninger burgerij een rol gespeeld zal hebben bij de introductie van het gewas in Noord-Drenthe. Het is dan ook niet ondenkbaar, dat zij tevens voor de „knowhow" van de nieuwe teelt zorgden. In het begin van de 12e eeuw moet de omvang van de teelt al vrij grote vormen hebben aangenomen en van meer dan plaatselijke betekenis zijn geweest. Uit de verballen van "De Verpachting der Generale Middelen" blijkt dat sinds 1621, toen er een impost op schapen werd ingesteld, de kerspellingen van Eelde, Peize, Roden en Roderwolde in plaats van voor deze dieren aangeslagen te worden, voor hun hop aangeslagen werden en daarvoor een extra vierendeel omslag (belasting op bezaaid bouwland) moesten betalen.

Wanneer u eens een vrij uurtje heeft kom dan eens op een zaterdag kijken in de hoptuin. Waarschijnlijk kunt u daar de werkgroep druk bezig zien met het uitvoeren van het eeuwenoude ambacht van het verbouwen van hop.

Bron: verslagen van de werkgroep hopteelt en van het Dagblad van het Noorden.

De Hoptuin, in het vroege najaar (september). Vol met hopbellen! Foto: Ben Stellink

Interview met Harm Geersing, actief IVN lid van 1976 – 1993.

Door Yolanda van der Veen

Het was moeilijk om deze man te pakken te krijgen en net toen ik de hoop begon op te geven, nam hij de telefoon op en konden we een afspraak maken. Harm is nu een man van 47, maar was pas 10 jaar toen hij op zondagochtend ging meehelpen in de heemtuin. Eén keer in de twee weken werd op zondagochtend gewerkt in de heemtuin, een echte werkbijeenkomst. In deze info staat een uitgebreid stuk over de heemtuin, maar wat de heemtuin zo bijzonder maakte, is dat allerlei gebieden rondom Peize in de heemtuin zichtbaar zijn. Scholen zouden hun biologielessen in de heemtuin kunnen geven, dat was het oorspronkelijke idee. Het ontwerp was gemaakt door Geert Rossing, de oprichter van IVN Peize.

Harm kon niet lid worden van het IVN, daar was hij nog te jong voor, maar hij werkte stug mee in de heemtuin. En ondertussen leerde hij allerlei planten van naam kennen. Hij trok vooral veel op met zijn naamgenoot Harm Koning, die destijds coördinator van de heemtuin was. Er werd hoogveen uit Paterswolde gehaald, laagveen uit de Peizermade en bosgrond voor de aanleg van de Drentse wal.

Op zijn achttiende kon Harm eindelijk lid worden van het IVN en bleef actief lid tot zijn 27e. Hij deed veel voor de heemtuin: organiseerde onder andere open dagen, maakte wedstrijdformulieren met IVN heemtuinpuzzels voor de jeugd, zette bordjes in de heemtuin neer met de namen van de bomen en struiken. En in de zomer organiseerde hij data waarop er in de heemtuin gewerkt werd. Vooral het

koffie drinken wordt nog weer even genoemd, dat was buitengewoon gezellig. We hebben van Harm zo'n fraaie heemtuinpuzzel uit die tijd gekregen. Zo leuk, dus die willen we jullie, beste Info lezer, niet onthouden! Veel puzzelplezier!

Wat, volgens Harm, de zwakte van de heemtuin was, is dat er te veel biotopen op een te kleine ruimte zaten. Dat bijt elkaar. En waar voorheen elke twee weken in de heemtuin gewerkt werd, is dat nu 1 tot 2x per jaar. Het pijpestrootje rukt op. De hoop was dat nadat de heemtuin opgezet en ingericht was, dat de gemeente het onderhoud over zou nemen, dit is echter nooit gebeurd.

Ook ging Harm mee met paddenstoelenexcursies, of een ganzenexcursie naar het Lauwersmeergebied. Wat ook hij aanhaalt is de excursie naar Rottumerplaat. Er werden vogeltellingen gedaan op de boot, er was Berenburg aanwezig en vooral het wachten op het wad. Wachten tot het water voldoende hoog zou zijn, zodat de boot weer 'los' zou komen. En dan in het donker terug. Het moet iets heel bijzonders geweest zijn, want deze verhalen over de excursie naar Rottumerplaat hoor ik steeds terug komen het afgelopen jaar, als we het hebben over de leuke activiteiten van IVN Peize in de voorbije 50 jaar.

Toen Harm moest leuren om het bord bij de heemtuin vernieuwd te krijgen, had hij er genoeg van en heeft hij de IVN verlaten. Zonde eigenlijk, want hij heeft veel kennis in huis over de heemtuin en de planten die er in staan. Heel mooi en boeiend om te horen.

Het zou leuk zijn als hij nog een keer een excursie in de heemtuin zou leiden, maar dat is slechts een idee. Wellicht laat Harm zijn gezicht weer eens zien op de volgende natuurwerkdag in de heemtuin.

De info-kraam in de heemtuin. Foto ter beschikking gesteld door Harm Geersing

WEDSTRIJDFORMULIER

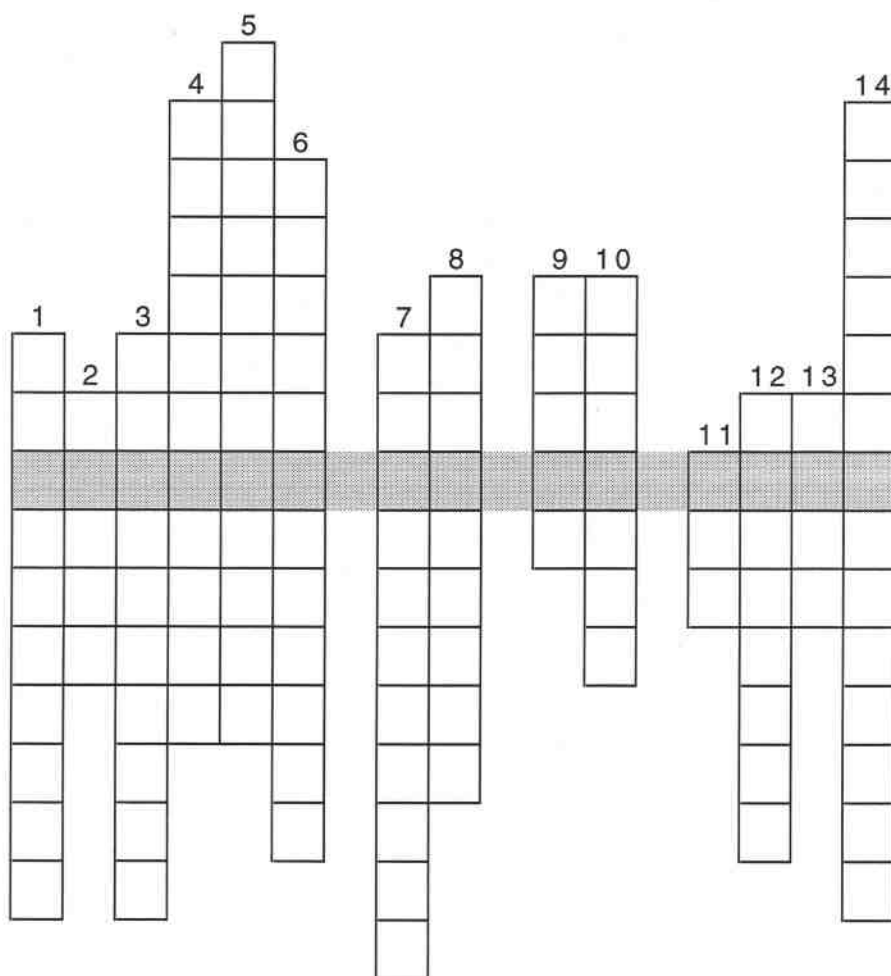
Hoe doet U mee?

Beantwoord de vragen in het diagram.

Veel antwoorden zijn 28 mei a.s. in de Heemtuin te vinden.

Lever het volledig ingevulde diagram met Uw naam en adres in bij de stand van het IVN in de Heemtuin op 28 mei 1995 tussen 10.00 uur en 15.30 uur.

De eerste prijs is f 25,-.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

- 1 Vrucht waar een drank naar genoemd is. Men legt ze ook wel bij zuurkool in.
- 2 Struikje waarvan de blaadjes gebruikt werden bij het brouwen van bier.
- 3 Waterplant waarvan de stengels gebruikt werden bij het matten van stoelen.
- 4 Gas dat vrijkomt bij het verbranden van plantaardig materiaal en dat bijdraagt aan het broeikaseffect.
- 5 Bosplant met witte bloemen waarvan de bladeren lijken op klaverblaadjes die zich 's nachts opvouwen.
- 6 Klimplant met vooral in de schemering heerlijk geurende bloemen. Ook gekweekt in tuinen over pergola's.
- 7 Vogeltje waarvan het liedje zegt dat het tegen ramen tikt.
- 8 Een ganzeriksoort met een dikke wortelstok die van binnen rood is. Vroeger gebruikte men die tegen buikpijn en krampen.
- 9 Kleine heestertjes die in juni/augustus paars bloeiende velden vormen.
- 10 Plant van de oever met grote gele bloemen van de familie der lisachtigen.
- 11 Plant gebruikt bij het brouwen van bier. Staat in het wapen van Peize.
- 12 Dit wordt ieder jaar ingezaaid op het akkertje in de heemtuin. Het is een oud voedselgewas.
- 13 Deze boom zou in een paar jaar tijd het heideveld van de heemtuin overgroeien als de vrijwilligers ze er niet elk jaar uit zouden trekken.
- 14 Dit is een van de kleinste vogeltjes van Nederland, dat men erg gemakkelijk kan herkennen aan zijn rechtopstaand staartje.

De Heemtuin

Door Margriet Nijhoff

Wandelend met mijn hond door het bosplan van Peize heb ik de Heemtuin in 2002 voor het eerst ontdekt. Ik vind het een prachtig en bijzonder stukje natuur. Het is een oase van rust. Met mijn inmiddels bejaarde Golden Retriever loop ik ook nu nog vaak een rondje in de Heemtuin. Aan de oevers van de vijver staan in het seizoen prachtige Dotterbloemen en Gele Lissen en in het water bloeien beeldschone Waterlelies. In het voorjaar zijn er altijd enorme hoeveelheden kikkerdril, later overgaand in honderden kikkervisjes in verschillende stadia van ontwikkeling en uiteindelijk in de zomer prachtige groene kikkers. Wanneer ik 's zomers langs de oever loop springen ze één voor één met een grote sprong in het water. Je ziet ze vaak niet maar aan het vele geplons hoor je dat ze in groten getale lekker aan het zonnebaden waren. Mijn hond krijgt altijd een enorme verbaasde frons op haar kop en snapt nog steeds niet waar al dat geplons vandaan komt.

Stil om me heen kijkend word ik de ene keer getraakteerd op een ontroerend mooi concert van een lijster, de andere keer zie ik een eekhoorn druk doende in de hoge boomtoppen achterin de Heemtuin. Zelfs heb ik midden overdag twee reeën gezien, op een paar meter afstand. Ze lagen verscholen in het hoge gras en toen ik niets vermoedend langsliep stonden ze op en verlieten ze (waarschijnlijk licht balend) rustig het gebied. Mijn dag kon niet meer stuk. Mijn oude, trouwe viervoeter heeft van het hele voorval niets gemerkt.

Ik begon me af te vragen hoe dit mooie stille plekje eigenlijk is ontstaan. Het was me wel direct duidelijk dat dit er niet van nature was. Dus ben ik dat eens gaan onderzoeken. Hieronder een korte beschrijving van het ontstaan van de Heemtuin.

In september 1973 werd door het IVN besloten om een deel van het bosplan te bestemmen voor de inrichting van een instructieve tuin. De bedoeling was om in deze heemtuin het gevarieerde landschap en de natuurlijke soortenrijkdom van het vroegere Peize, terug te brengen. Peize had tot 1958 een zeer gevarieerd landschap. Door grootschalige herverkeveling is het landschap drastisch veranderd.

In een advies over de Heemtuin aan de gemeente stond: "De meest spectaculaire resultaten voor een flora uit de eigen gemeente zijn te verkrijgen op een voedselarme en/ of zure bodem". Een binnenterrein vlakbij de geplande grote vijver leek de meest geschikte plek. Door middel van graafwerkzaamheden werden nattere en drogere milieus gecreëerd en verschillende soorten grond opgebracht. Zo kreeg de Heemtuin langzaam aan zijn huidige vorm.

*Een natuurlijke ontwikkeling van de plantengroei was in het begin niet mogelijk. Het gebied zou binnen de kortste keren overwoekeren door o.a. Pitrus (*Juncaceae effusus*). Alle planten moesten handmatig worden ingezet. Voor de leden van het IVN Peize wachtte er dus een zeer arbeidsintensieve*

periode. Aan de hand van een plantenlijst werden planten, zaden en stekken verzameld en aangeplant. De gemeente stelde 160 struiken ter beschikking. Er werd intensief in de tuin gewerkt. Jarenlang werd elke zondagochtend veel werk verzet. Problemen en teleurstellingen waren er ook. Regelmatig werd er door de tuin gefietst. Daarom werd er een hekwerk geplaatst. Ook werden soms planten uit de heemtuin weggehaald door mensen om in hun eigen tuin te zetten

Na 8 jaar heel hard werken en doorploeteren was de tuin in december 1981, op een paar kleine dingen na, klaar. Vele verschillende gebiedjes waren gecreëerd. Zo was er o.a. een open vijver met oeverbegroeiing, een moeras, heidegebiedjes met Dopen Struikheide en zelfs een polder. Daarnaast waren er bruggetjes, wandelpaden en een Drentse wal (zie tekening). Het bijhouden van de tuin kostte vanzelfsprekend ook heel veel tijd.

Om scholen bij de Heemtuin te betrekken werden lesbrieven gemaakt. In het voorjaar van 1984 werden de eerste lesbrieven aan de leerlingen aangeboden. Ze gingen over de verschillende plantengemeenschappen, zoals die vroeger in Peize en omgeving voorkwamen.

Het onderhoud van de Heemtuin vergde veel tijd en kwam voor een groot deel op enkele mensen neer. Eén jaar zelfs op maar één lid. Jaren gebeurde er niets in de tuin. Dan weer werden er pogingen gedaan door enthousiaste IVN leden om de Heemtuin in ere te herstellen. Op dit moment wordt de Heemtuin niet onderhouden.

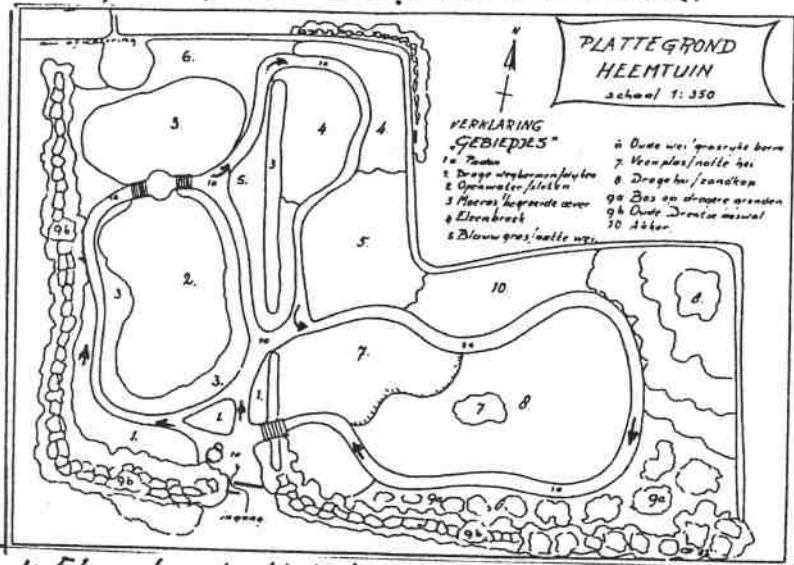
Ik kan me voorstellen dat het sommige mensen een beetje pijn doet dat de Heemtuin niet meer regelmatig wordt onderhouden. Vooral voor IVN leden die jaren met hart en ziel gewerkt hebben in de tuin. Op dit moment is de Heemtuin vooral een mooie, verstilde plek in het Bosplan. Toch geeft deze bijzondere plek volgens mij nog vele natuurliefhebbers vreugde tijdens hun wandeling door het Bosplan. Ik geniet er in ieder geval met volle teugen van!

De Heemtuin nu: een rustige open plek in het bos.

WANDELGIDS - HEEMTUIN.

Deze wandelgids beperkt zich tot het verklaren van de gebiedjes, zoals die op het kaartje zijn ingetekend. Tijdens Uw wandeling zult U merken dat van elk gebiedje enkele typerende planten met stickers aangeduid zijn. De pijlen geven tevens de route aan.

1. Gebiedjes rond de ingang:

Grasstroken, voedselarm en droog, waarop natuurlijke wijze wilde planten groeien. We gebruiken hierbij de naam „berm”, omdat we overeenkomsten zien met bermen langs wegen.

2. Open water/sloten.

De planten in en bij het water hebben water nodig; we noemen ze waterplanten.

3. Moeras/begroeiide oever.

In dit natte gebied komen weer andere waterplanten voor, die massaal een drassig gebied kunnen „vullen”. Die planten zorgen voor een snelle „verlanding” van het waterrijke gebied.

4. Elzenbroek. Het elzenbroek, te herkennen aan de vele elzen, is eigenlijk een voortzetting van de verlanding van een plas. In tussen is een dik laagveen-pakket ontstaan.

5. Blauwgras/natte wei. Wordt zo'n elzenbroek gekapt en regelmatig beweeid en gehooit in de zomer dan ontstaat een bepaalde wei met eigen begroeiing. Vele zegge-soorten. Door ontwatering, bemesting en intensief gebruik veranderden vele blauwgraslanden in „vette weiden” met andere grassoorten (Peizermade).

6. Oude wei/grasrijke berm. Dit zijn b.v. de weilanden op vastere bodem, die al eeuwenlang door de boer in gebruik zijn. Hebben ook weer een karakteristieke plantengroei.

7. Veenplas/natte hei. Dit zijn gebieden op hogere zandgronden, die niet ontgort zijn; wel gebruikt voor pluggen en beweiding (herders). Ze hadden vaak een slechte afwatering, waardoor hoogveen ontstond. (veermapakket). In tegenstelling tot het moerasgebied (2/3) is hier sprake van een voedselarm milieu. Dit betekent: weer een andere karakteristieke plantengroei, b.v. dophei.

8. Droge hei/zandkop. Struikheide is hier de karakteristieke plant. Het gebied is droger.

Als we even terugblikken naar de nummers 2 t/m 6, dan is een vergelijking te treffen met het gebied ten noorden en oosten van Peize. In gedachten moeten we dan teruggaan in de tijd. Dan is de Heemtuin een reproductie van het gebied zondom het vroegere Peize. De gebiedjes vanaf 7 geven dan het gebied weer ten Zuiden en Zuid-Westen van Peize.

9/10. Bos op drogere gronden/Oude Drentse boswal/Akker.

Door ontbossing en ontginning van de droge gronden ontstonden akkers. Om deze te beschermen legde men boswallen aan. (Bescherming tegen dieren en uitstuiving van de humuslaag) De vroegere akker bevatte een aantal karakteristieke akkeronkruiden; de boswal een aantal leuke boomsoorten. De boer verkreeg hier zijn z.g. „geriefhout”. De boswallen werden regelmatig gekapt. In dit soort „ontginning” herkent men een bepaald landschap: karakteristiek is hier Drents, maar wordt mede bepaald door het Brieddorp met zijn typische boerderijen.

Hiervan is nog het een ander in Peize terug te vinden. Om wille van dit karakteristieke is in stand houden hiervan belangrijk!

Natuurgids: J. Prossing.

Op excursie naar Rottumeroog

Door Janneke Krooneman

Wat is voor mij een mooie herinnering van mijn IVN tijd? Vanaf 2006 ben ik actief lid. Dus terugkijkend naar afgelopen 7 jaar steekt er voor mij een prachtige excursie met kop en schouders boven uit. Het begon met de vraag: Ga je mee naar Rottumeroog? Die vraag werd me gesteld in de winter van 2010, en ik hoefde nog geen seconde te twijfelen. Natuurlijk ga ik mee. Als echte waddenliefhebber is het een uitgelezen kans. Je mag er immers als toerist niet zomaar naar toe. We hadden een uitnodiging ontvangen van de IVN-afdeling Norg. Ze hadden een 'ticket' voor de reis ernaartoe met het motorschip De Noordster, en de boswachter zou op Rottumeroog voor ons klaar staan. Voor een bezoek onder begeleiding aan dit prachtige natuurgebied. We waren ingepland in het najaar van 2010 op 9 oktober. Nog even geduld dus. Maar dat had ik er graag voor over! Het bleek een pracht excursie. IVN Peize had er al ervaring mee. Jaren geleden waren ze ook al eens op pad geweest naar dit fantastische eiland. Voor mij was het nieuw. Ik had al veel van de Wadden en haar natuurschoon gezien. De eilanden (ook de natuurgebieden Boschplaat op Terschelling en het Oerd op Ameland), het eiland Griend, Simonszand, en uren wandel, zwem, wadloop- en vaarplezier. Maar Rottumeroog stond nog op mijn wensenlijstje. Het was een onvergetelijk uitstapje! Gezellig, fantastisch weer en een geweldige natuur-

beleving. Dat begint al bij het gave buitendijkse getijdeshaventje van Noordpolderzijl. Een smalle geul tussen de landaanwinning-kwelders dat vol staat met zeekraal, zeeaster en kamille. De zeekraal verliest in september haar groene kleur en kleurt dan naar koraalrood. Tweede helft oktober sterft het af. Op de 9de oktober was het stralend weer: een bloedrode gloed gaven de kwelders een warme deken. Ook bloeiden er hier en daar nog wat zeeasters. En zeelucht. Nee, geen zeelucht, maar Waddenlucht. Heerlijk! Een top-begin van deze dag! Dan met z'n allen aan boord van MS De Noordster. Langzaam verdwijnen de kwelders uit beeld, en navigeert de kapitein door de geulen richting Rottumeroog. En ja hoor, het kon natuurlijk niet uitblijven: een grote groep luierende zeehonden voor Rottumerplaat, vlakbij Rottumeroog. Dan nog een stukje doorvaren, een moeilijke bocht draaien door een hele smalle geul, om vervolgens vast te lopen op het Wad, zo'n kilometer lopen vanaf het eiland Rottum. Broek opstropen, en blootvoets wadend door het lage water richting eiland. Leuk, een lekker 'primitief' gevoel: als je er heen wilt, moet je wadlopen, er is geen haven, geen steiger om aan te meren, niets. Lopen over de zeebodem. Zo'n fijn gevoel! Eenmaal op het eiland, de wandelschoenen aan. Het uitzicht vanaf het hoogste duin was imponerend. Vergezichten, richting Borkum, windmolens, grote zeeschepen in de geul naar Eemshaven, maar ook dichtbij. Op het strand de zogenaamde krokodillenruggen (ooit zo genoemd door Wolkers): matten van stenen die werden gebruikt als bescher-

Eerst over 't Wad naar Rottumeroog. Best ver lopen! In de verte het eiland. Foto: Janneke Krooneman

ming voor de duinen en het eiland. Ook te zien de restanten van de woning van het huis van Jan Toxopeus, de laatste strandwaarder van het eiland. Je kunt nog zien waar de villa heeft gestaan, doordat er nog funderingspalen boven het zand uitkomen. En de plek van de boomgaard verradt zich door her en der wat oud dood hout. Hij heeft het eiland verlaten in 1965. We hebben fantastisch gewandeld over het strand naar het oostelijk gedeelte van het eiland, om vervolgens door de duinen en over de kwelders weer richting het gietijzeren baken te lopen. Dit baken, al van veraf te zien, stamt uit 1883, en deed dienst als navigatiebaken voor de zeevaarders. Het betreft een rijksmonument en is eind tachtiger jaren volledig gerestaureerd. Het werd snel frisser, en de zon zakte snel. Tijd om terug te lopen over het Wad naar De Noordster. Prachtige beleving! Over de drooggevallen plaat, met ondergaande zon, met aan de horizon een eenzaam schip.... Eenmaal aan boord, lekkere warme soep met brood, en uiteraard berenburg. Allemaal rozig van een dag buiten in de wind, de zon, en de zee-lucht. Echt een vakantiedag. Vervolgens begon het wachten. Heeeeel lang wachten. Geklots tegen de wand van het schip. Maar het schip zat vast, muurvast. Het was straffe oostenwind. Het oostelijk wad leger dan gewoonlijk bij laag water. Het zou dus wel even duren voordat de waterstand weer hoog genoeg was om los te komen. Tegen 10 uur 's avonds lukte het. Dan met het zoeklicht varen in het pikke-donker door de smalle geulen. Van tak naar tak, die als markeringen worden gebruikt van de geulen.

Spookachtig! Neem daarbij de algen die aan het oppervlakte komen in de golven die het schip maakt: deze lichten op met een fluorescent groene kleur. Alsof een fee met haar toverstaf zwaait. Dat alles onder een wolkenloze sterrenhemel. Niet meer spookachtig, maar sprookjesachtig mooi! We zetten om half 1 's nachts weer voet aan vaste wal in Noordpolderzijl. Echt een van de mooiste excursies die ik met het IVN heb beleefd. Een overgetelijke dag! En hoe leuk is het dat als je gaat neuzen in vroegere activiteiten en spannende excursies van het IVN van voor mijn tijd, dat dezelfde excursie eerder al eens op het programma stond. Ook toen is het ervaren als een fantastische tocht en ervaring. Ik had ook niet anders verwacht. Het leuke is dat we als bestuur onlangs de beschikking hebben gekregen over vele prachtige dia's van Joop Piek. Dia's van bloemen, dieren, ander natuurschoon, maar ook van IVN activiteiten en excursies. Waaronder ook een serie van een excursie naar Rottumeroog. Zelfs met hetzelfde schip! Leggen we de foto's van toen en nu naast elkaar, dan zou je bijna het spel "zoek de tien verschillen" kunnen spelen. Destijds is het ook ervaren als een sublieme dag uit met het IVN. Ik zou zeggen: we zetten het nog eens op de agenda! Zo'n ervaring gun ik iedereen! En de "tickets" zijn schaars. Er wordt maar zo nu en dan naar Rottumeroog gevaren, en de animo is groot. De wachlijst kan wel meer dan een jaar bedragen..... Ik zal eens gaan inventariseren voor de animo. Wellicht kunnen we op herhaling....in 2015 of 2016. Ik ga mee aan boord!

In de avondschemering weer terug aan boord van De Noordster. Foto: Janneke Krooneman

Hoe twee bijna uitgestorven vogelsoorten nu elkaars naaste burens zijn!

Door Ben Stellink

Als je op een willekeurige zomerse dag vanaf de Brink in Peize, de Brinkweg op gaat kan het bijna niet anders of je ziet één of meerdere ooievaars in het weiland aan je rechterhand. Wat nu als vanzelfsprekend is, was bij de oprichting van het IVN Peize op 26 maart 1963 nog een zeldzaamheid.

Zo werd op 7 februari 1965 in Peize een begin gemaakt met de voorbereiding voor het plaatsen van een ooievaarsnest op de Zanddijk bij de familie Talens. Het nest werd in het daaropvolgende jaar door een ooievaar bezocht. Uit gegevens van het RIVON bleek, dat 1967 een rampjaar was voor de ooievaars in Nederland. Er waren in ons land slechts 18 paren die de nesten bewoonden, waaruit 28 jongen werden geboren. In Drenthe waren maar twee bewoonde nesten en slechts op één daarvan (in Nijeveen bij Meppel) groeiden twee jongen op. Dat was geen gunstig vooruitzicht voor het ooievaarsnest aan de Zanddijk.

In 1968 is de situatie in Peize onveranderd gebleven, ook dat jaar zijn er geen ooievaars op het nest waargenomen. In 1969 heeft Vogelbescherming Nederland vanwege de dreiging dat deze vogel geheel uit ons landschap zou verdwijnen, in de Alblasserwaard het ooievaarsdorp "Het Liesveld" opgericht. De ooievaarsstand werd hier, door middel van een fokprogramma, weer wat op peil gebracht.

Even voelen hoe zacht de jonge ooievaars zijn

In deze beschermde omgeving werden er na een moeilijke start van jaren uiteindelijk de eerste in gevangenschap geboren jongen opgevoed. Deze jonge vogels konden zich echter niet zonder menselijke hulp redden in de vrije natuur, daar was een tussenstap voor nodig. Zo verhuisden de in gevangenschap geboren jongen naar een buitenstation met een meer natuurlijke omgeving. In onze omgeving waren dat Leek en De Wijk. Daar moesten de paartjes hun jongen zoveel mogelijk zelfstandig opvoeden. De daar geboren jongen volgden weer hun natuurlijk instinct en gingen "op trek".

De Peizer ooievaars zijn nu weer een algemeen beeld in het dorp. Wanneer zouden ze het nest gaan bouwen op schoorstenen?

Bij het opstarten van het fokprogramma werd in Peize de hoop uitgesproken, dat dit project ons hopelijk nog eens een ooievaar mocht opleveren. Op het nest aan de Zanddijk werden in 1969 en 1970 geen ooievaars waargenomen wat uiteindelijk tot resultaat had dat het nest in verval raakte. De ooievaarsstand ging nog verder achteruit. Men weet dat aan het steeds vuiler wordende water dat negatieve invloed had op het aantal kikkers, dat toen als de voornaamste voedselbron van de jonge ooievaars werden gezien. Hierdoor werden de jongen te vroeg gevoed met muizen en mollen die niet goed verteerbaar waren, waardoor de weinige jongen die er nog waren ook stierven. Uit latere studie blijkt dat naast kikkers ook regenwormen, muggenlarven, grotere insecten, kikkervisjes en zelfs kleine visjes op het menu staan als basisvoedsel voor jonge ooievaars.

Om deze mooie trekvogel weer volop te kunnen aanschouwen moesten we tot de beginjaren van 1990 wachten toen de ooievaarsstand weer wat normaler proporties aannam. In onze buurt was Roderwolde een van de eerste plaatsen waar in die jaren weer regelmatig en met succes gebreed werd. In de loop van de negentiger jaren zagen wij ook in Peize hier en daar weer een paal met nest verschijnen. Toen in 1995 regelmatig een ooievaar op de schoorsteen van de Centrumschool aan de Kerkstraat zat, werd door een groep enthousiaste IVNers het idee geboren om ook in de bebouwde kom van het dorp een ooievaarsnest op te richten. In het voorjaar van 1996 werd de paal geplaatst in het groene hart van Peize nabij de Peizermolen. Het nest werd op 19 maart geplaatst en op 1 april van dat jaar zag men er de eerste ooievaar. In dat jaar werden er met de regelmaat van de klok één of meerdere ooievaars op of rond het nest gezien maar er vestigde zich geen paartje. Het bleef in de beginjaren bij het aan en af vliegen van een enkele ooievaar en uiteindelijk raakte het nest in verval. Op 12 maart 2002 werd het totaal vergane nest door

een fraai nieuw nest, gemaakt door Jan van Bergen, vervangen. Vrijwel direct daarna werden de ooievaars rond en op het nest gesignaleerd. Dat had tot resultaat dat er zich op de paal een paartje blijvend vestigde. Dat het in 1969 opgestelde fokprogramma zijn vruchten afgeworpen heeft, mag je concluderen uit het feit dat het ringnummer van de mannelijke ooievaar die in Peize verbleef, uitwees dat hij in Rouveen (in de buurt van De Wijk) in 1999 geringd was. Uiteindelijk werd er 1 jonge ooievaar groot gebracht. Zodat er na tientallen jaren weer eens een jonge ooievaar vanuit Peize aan zijn lange trektocht naar Afrika begon.

De jaren erna waren steeds succesvol en vele jonge ooievaars zijn van dit nest gevlogen. De toenmalige initiatiefnemers liepen al enige jaren rond met het idee om de jongen eens te laten ringen. En dat gebeurde op 11 juni 2009 's avonds om 19.15 uur in het bijzijn van vele belangstellenden. Doordat met behulp van een hoogwerker de jonge ooievaars naar beneden werden gehaald kon iedereen het ringen van dichtbij zien. Het ringen van de twee ooievaars werd gedaan door Jan Miske uit Emmen, bevoegd ringer van de stichting STORK.

Op 13 maart 2010 werd de oude paal, die 15 jaar dienst had gedaan vervangen voor een nieuwe paal. Deze paal heeft een lengte van 6.60 m, wel een stuk korter dan de oude paal. Maar dat is alleen maar gemakkelijk voor ons zelf en voor de ooievaars maakt het niets uit. Eveneens werd het 9 jaar oude nest door een nieuw exemplaar vervangen. Ook dit nest is een succes want vanuit dit nest zijn ook al weer de nodige jongen uitgevlogen.

Overdag zien we veel activiteiten op en om het nest, zo gauw het wat schemerig wordt nemen ze af. Maar..... de bewoners achter het uilenbord wat in de boerderij van Brinkweg 2 zit, worden juist actief. Hier verblijft namelijk al sinds enige jaren een kerkuilpaartje. Vanuit hier is ook al menig jong uiltje uitgevlogen, maar.....

Rond 1980 waren kerkuilen een zeldzaamheid geworden, ze konden nog maar moeilijk nestgelegenheid vinden. In het voorjaar van 1981 vormde zich een werkgroep, met als contactpersoon Mannes Nieboer, die zich het lot van de kerkuilen aantrof. Een van de nieuwe taken die de werkgroep op zich nam was het lot van de kerkuilen, die nog maar

Flinke kuikens! foto: Joop Piek

moeilijk nestgelegenheden konden vinden.

Door een oproep in de Hopbel werden mensen aangespoord om hun nog aanwezige uilenborden van de boerderijen weer voor deze vogels open te stellen. Tevens werd er gevraagd wie wist waar kerkuilen verbleven, zodat door inventarisatie kon worden vastgesteld waar nestkasten geplaatst dienden te worden. De eerste reactie kwam van Albert Luinge aan de Weehorst, die wel wilde meewerken aan het open stellen van zijn uilenbord, zodat er weer broedgelegenheid voor deze uilen ontstond. In de loop van het jaar kwam er een melding binnen dat bij Jan Kruijer op de Horst een uil boven in de schuur broedde.

Voor het maken van de uilenkasten werden in mei 1983 kisten aangeschaft en opgeslagen bij de Nedam (Groningerweg 33). Enkele leden verwerkten deze kisten tot uilenkasten. Later bleken er ook subsidiemogelijkheden te zijn, als er maar adressen waren waar kasten geplaatst konden worden. De subsidie die de eigenaar bij SBB in Assen kreeg was f25, =/€ 11,50 per broedgeval.

In het najaar van 1983 werden de eerste 5 uilenkasten geplaatst bij: Albert Luinge op de Weehorst; fam. Advocaat aan het Hooghaar; Andries Rozema aan de Pol; Geert Staal aan het Noordse Pad en bij de fam. Oldenburger in het Achterste Wold. De uilenkasten werden door Mannes Nieboer en Ab

Het ringen van jonge uiltjes. Foto Joop Piek

Hoekstra geplaatst en Albert Kosters nam schoonmaak en onderhoud van de kasten voor zijn rekening.

Eind jaren tachtig en begin jaren negentig werd het onderhoud van de kasten, door een te kort aan Peizer leden, door de Kerkuilenwerkgroep Roden gedaan. Gelukkig werd in 1992 door Joop Piek, Rob Talens en Ernst Veerman dit werk weer overgenomen, op dat moment hingen er op negen locaties uilenkasten. Het ringen van de jonge kerkuilen bleef in handen van Koen Vogt uit Roden, die dat nog altijd in deze regio doet. Het aantal jongen is sterk aan schommelingen (voedselaanbod) onderhevig. Een goed muizenjaar is een goed uilenjaar. In 1993 werden er 18 jongen geringd, maar daarentegen werd er het jaar daarop slechts één jonge kerkuil geringd.

In 1996 bestond de werkgroep uit Willem Hermsen, Marius Toornsma en Ben Stellink, die probeert om het aantal kerkuilen in deze omgeving op peil te houden. De eigenaren van schuren en boerderijen, die deze dieren gastvrijheid bieden is hierbij een onmisbare schakel. Naast nestgelegenheid is natuurlijk voldoende aanbod van muizen een eerste vereiste.

Het is natuurlijk een prachtig resultaat, dat mede door toedoen van actieve Peizer IVNers, de bijna uitgestorven vogelsoorten nu op nog geen 100 meter, elkaars naaste burens zijn!

Herinneringen aan enkele bewogen jaren – 2000 t/m 2008

Door Kristin Wijnja

In 2000 kwam het IVN Peize in mijn leven en in het leven van mijn gezin. Ik had ooit eens een lezing bijgewoond. Maar verder zei IVN me niets. Totdat ik een keer bij Ben Stellink op het gemeentekantoor was om iets voor de basisschool te regelen. Toen ging Ben voor de deur staan, zodat ik niet zomaar weg kon lopen. Hij vertelde over de club, en dat er ruzie in het bestuur was geweest waardoor de vereniging stuurloos was geworden. Nu, een jaar later, werd het hoog tijd dat er weer een bestuur kwam dat dingen op zou pakken. De werkgroepen waren gelukkig wel gewoon doorgeslagen met hun werk, maar de samenhang van de club, de toekomstvisie, activiteiten etc. stonden toch behoorlijk onder druk. Mijn jongste zoon was net naar de basisschool, met betaald werk wou het maar niet lukken, en dus kwam Ben's vraag voor mij eigenlijk precies op 'het goede moment'.

Nieuw bestuur

Naast Ben waren er nog een paar actieve leden met succes aan het werven geslagen. Toen is er in 2000 een 'overgangsbestuur' gevormd met Arend Luinge als voorzitter, Annemarie van Garderen als secretaris en Andries Popma, Chris Arends, Wim Vegt en mij als bestuursleden. Niet iedereen zag het zitten om zich voor langere tijd aan het bestuurswerk te verbinden, maar iedereen zag wel de noodzaak van

een nieuw bestuur, en zo zijn we maar gewoon begonnen, bestaande draden op te pakken en nieuwe te knopen. Het was toen nog een wat andere manier van vergaderen en met elkaar contact houden dan nu, al is het nog maar 13 jaar geleden. Haast niemand had email, of überhaupt een computer. Van mobieltjes hadden we zelfs nog nooit gehoord! Dus notulen werden met de hand geschreven, we belden elkaar en gingen bij elkaar langs. Om een idee te krijgen wat onder de leden eigenlijk leefde hebben we een enquête gehouden, over de interesses en wensen en waar volgens de leden aandacht aan besteed moest worden. Aan de hand daarvan konden we wel een paar jaar vooruit om activiteiten te plannen. Ook kwam de wens naar jeugdactiviteiten naar voren. In de loop der tijd is de samenstelling van het bestuur natuurlijk gaandeweg veranderd. Sophie is één van de blijvers, ze is al sinds 2001 secretaris!

Actievoeren

Als één van de eerste activiteiten van het nieuwe bestuur hebben we actie gevoerd. Zo hebben Arend en Annemarie zich voor het kampje aan de Oude Velddijk ingezet, om dit stukje groen voor Peize te bewaren en niet compleet vol te laten bouwen. Zij togen naar het gemeentehuis om de wethouder een krat vol handtekeningen te overhandigen, ik geloof dat het er 1700 waren. Uiteindelijk heeft het nog jaren geduurd, voordat de strijd gestreden en het kampje mooi ingericht was, maar gelukkig heeft de aanhouder hier gewonnen. Sophie en Ben hebben zich samen met Pieter Posthumus van Landschaps-

beheer Drenthe hier veelvuldig voor ingezet. Later werd onze expertise regelmatig gevraagd bij het beoordelen van plannen, onder andere over de waterberging in de Onlanden. Als IVN Peize waren we het niet zonder meer eens met de kunstmatige opstuwning van het water, we wilden graag het natuurlijke beekstelsel zo veel mogelijk intact laten. Dat ging niet door. Gelukkig heeft zich de natuur in de Onlanden intussen enorm rijk ontwikkeld, en profiteren we ook van de recreatieve mogelijkheden die in het verlengde van de waterberging geschapen zijn.

Samenwerking met IVN Roden en Norg

Omdat we in 2000 één gemeente waren geworden, was het belangrijk om als natuurverenigingen ook met één stem richting gemeente Noordenveld te spreken. Zo hebben we contacten geknoopt en een planologie-commissie opgericht, die de plannen van de gemeente vanuit natuur- en milieuoogpunt tegen het licht zou houden. Helaas was die commissie geen lang en actief leven beschoren, omdat er weinig animo van leden was om langdurig in die commissie zitting te nemen. Maar zo nu en dan organiseerden we gezamenlijke lezingen of activiteiten, in de hoop op een toenadering van de afdelingen. Er waren ook ideeën over een mogelijke fusie van de 3 IVN-afdelingen. Zover is het niet gekomen, mede door verschillen in cultuur en aantallen leden/donateurs tussen de afdelingen. Een sterkere samenwerking met elkaar lijkt me echter nog steeds waardevol.

Jarenlang hebben we om beurten wekelijks een column voor het Roder Journaal geschreven. Dat was een mooie manier om een stukje natuureducatie met de werving voor het IVN te verbinden. Vanuit Peize hebben Nico Koomen, Flip Klatter en ik dat met veel plezier gedaan, al zat de deadline ons regelmatig op de nek en werd het schrijfwerk vaak

Brinks Kampje. Bollen poten, bloemen zaaien, en vruchtbomen plaatsen! Foto: Dorien Pool

pas zondag na middernacht afgerond, zodat de column met foto maandagochtend bij de redactie binnen was.

INFO

Toen Geert Rossing stopte met de redactie voor de INFO, nam ik die taak van Geert over. Van tweewekelijks gingen we terug in frequentie naar maandelijks. De INFO werd een stuk dikker, we pasten de opzet aan en namen er meer activiteiten, meldingen en meningen van leden in op. Er werden veel stukjes – vaak nog handgeschreven – ingeleverd. Naast het schrijfwerk was het ook veel knip- en plakwerk, het zoeken naar afbeeldingen en daarna kopiëerwerk. Na een aantal jaren heeft gelukkig Peter ten Hoor het opmaakwerk gedaan, dat scheelde tijd en zag er veel professioneler uit. Later heeft Bas Dam jarenlang de INFO opgemaakt. Sinds eind 2012 heeft bestuurslid Janneke Krooneman de redactionele taak en de opmaak van de INFO

de **HOP** **BEL**

Wekelijks nieuws- en mededelingenblad voor Peize

Woensdag 11 juli 2001 12 PAGINA'S 45e jaargang - nummer 28

Bezwaarschriften-actie slaat aan
**‘Heel Peize’ faliekant tegen
 bebouwing weilandje Roderweg**

Het protest geïnitieerd door IVN Peize prijkte op de voorpagina van De Hopbel, destijds dé krant voor Peize

Waterbeestjes excursie bij Arend Luinge. Kristin geeft uitleg aan de kinderen. Foto: Janneke Krooneman

overgenomen, en verschijnt de INFO ongeveer eens per drie maanden. De verdeling gebeurt nog steeds als 'vanouds' door de bezorgers in de wijken.

Van Oelen en Oelegies

Aan ideeën geen gebrek, bedacht IVN-oprichter Geert Rossing regelmatig nieuwe projecten. Nadat jarenlang de natuur buiten het dorp aandacht had gekregen was er nu, mede dankzij een nieuwe richting bij Landschapsbeheer Drenthe, ook aandacht voor de natuur in stad en dorp. Het provinciale project "Natuur om de hoek" werd in Peize "Van Oelen en Oelegies". Waarbij 'oelegies' de naam voor nachtvlinders is. Met dit project werd voor tuineigenaren duidelijk dat je alleen dieren in je tuin kunt lokken en hen helpen als je de goede planten in je tuin zet. Zo werden in verschillende tuinen bijvoorbeeld kamperfoelie en hulst geplant, waarvan de bloemen graag door nachtvlinders worden bezocht.

40 jaar IVN Peize

In 2003 hebben we natuurlijk ook het 40 jarig bestaan van IVN Peize uitvoerig gevierd met tal van erg leuke en goedbezochte activiteiten gedurende het hele jaar: tekenwedstrijd voor de basisschooljeugd, fotowedstrijd voor de oude jeugd en volwassenen, zonnebloemengroei-wedstrijd, schilderworkshop in de natuur en workshop linoleumsnede maken. Als klap op de vuurpijl was het Sophie gelukt om tuinschrijver Romke van der Kaa naar Peize te krijgen voor een lezing over tuinieren met de natuur. Zaal Boonstra was afgeladen vol met meer dan 100 bezoekers!

Jeugdwerkgroep

Bijzonder aan het hart heeft mij het jeugdwerk gelegen. Dat kwam natuurlijk doordat mijn 2 zoons in de 'goede' basisschoollleeftijd waren. Ik liep toen

regelmatig op school rond en had het idee dat er veel meer aan natuuronderwijs zou mogen gebeuren. De eerste jeugdactiviteiten die we vanuit het bestuur organiseerden waren een excursie naar de boerderij van boer De Grijs in de Peizermaden, waar de kinderen een rondleiding door de potstal kregen en de kalfjes mochten voeren. Een andere keer hebben we waterbeestjes in de Gouw aan de Noorddijk gezocht. Die 2 activiteiten vielen bij de kinderen en de begeleidende ouders zo in de smaak, dat we met een aantal ouders de jeugdwerkgroep hebben opgericht. En zo hebben we jarenlang een superenthousiaste groep gehad, waarin in het begin Dorien Pool, Judith Hogers, Olaf Scholten, Flip Klatter, Joan Hinrichs, Yvonne Buter en ik zaten. Naar verloop van tijd wisselde de samenstelling, want onze kinderen werden groter. In het begin was het een hele klus om elke maand met z'n tweeën een activiteit van begin tot eind te organiseren en uit te voeren. In de loop der jaren bouwden we gelukkig best wat routine op. In het voorjaar stelden we het programma voor het komende schooljaar op, zodat we direct na de zomervakantie in samenwerking met WiN een flyer met het jaarprogramma op de 3 scholen konden verspreiden. Mede daardoor werden de meeste jeugdactiviteiten heel goed bezocht. Zo nu en dan vroegen we hulp aan andere natuurliefhebbers van buiten de vereniging, maar regelmatig ook aan onze eigen leden. Met Meindert door de vroege Peizermaden fietsend op zoek naar vogels, op 'hazenjagd' met Hermannus in de Stenhorsten of de vele waterbeestjesexcursies in de sloot bij Arend en Marleen en uitleg van het gemaal zijn daarvoor prachtige voorbeelden. Gelukkig draait de jeugdwerkgroep nog steeds, al is het op een wat

lager pitje. Aan kinderen in Peize is geen gebrek. En: vroeg geleerd is oud gedaan, de jeugd blijft de perfecte doelgroep voor natuureducatie, met als voordeel dat via de kinderen de ouders ook te bereiken zijn.

Stenhorsten

In 2003 heb ik een werkervaringsstage als vrijwilliger bij Natuurmonumenten, Beheereenheid Groningen/Noord-Drenthe gedaan. Ik had geluk: Natuurmonumenten wilde de Stenhorsten, een 'uithoek' van de Peizermeden, onder handen nemen, dus een eigen project in eigen dorp! Het resultaat was het landschapsherstelplan 'Zichtbaar landschap Stenhorsten'. Historisch onderzoek aan de hand van kaarten en archiefstukken, oude luchtfoto's en interviews met Peizenaren gaven een goed beeld van de ontwikkeling van dit mooie stukje landschap in de afgelopen eeuwen. Aan de hand daarvan is het herstelplan gemaakt, rekening houdend met de huidige situatie en de mogelijkheden voor exploitatie en beheer. Het plan beoogde, met het herstel van singels, enkele poelen en het terugbrengen van akkers de oude landschapsstructuur weer zichtbaar te maken.

Een presentatie van de plannen voor IVNers leverde enthousiaste reacties op, en zo is de werkgroep Stenhorsten ontstaan. Sinds 2004 zijn in samenwerking tussen IVN en Natuurmonumenten een aantal werkdagen uitgevoerd, waarin bomen en struiken zijn geplant om oude singels te herstellen. Ook hebben we met de schooljeugd 2 keer een Boomfeestdag gehouden, om gemengde singels te planten. Die plantdagen waren werkelijk een feest! Daarnaast zijn er verschillende excursies en wan-

delingen voor dorpsbewoners en de jeugd gehouden om het gebied meer bekendheid te geven. Daarvoor hebben we het laarzenpad 'De Bommelierroute' ontwikkeld. Overleg met het waterschap maakte het mogelijk om het ontbrekende stuk wandelpad door de oude meander van het Peizerdiep aan het eind van Bommelier aan te leggen, zodat een rondwandeling mogelijk werd. Het pad wordt door het waterschap, Natuurmonumenten en soms de werkgroep (het pad en door ons aangelegde knuppelpad in de oude meander) onderhouden. We hebben een mooie opening van de route gehad met onthulling van het informatiebord. Ondersteuning was er door de Historische Vereniging, IVN Natuur-Netwerk, Landschapsbeheer Drenthe, Gemeente en Staatsbosbeheer. Al met al een prachtig samenwerkingsproject van instanties, eigenaren en vrijwilligers. In het hele dorp is vervolgens de flyer van de Bommelierroute verspreid!

De informatie die voor het landschapsherstelplan is verzameld was ook aanleiding voor het samenstellen van de tentoonstelling rondom de Stenhorsten, die in januari 2007 in De Esrank is gehouden. Arend, Hermannus, Dorien en ik hebben maandenlang gewerkt om naast het verhaal van het landschap en landgebruik ook het verhaal van het Peizerdiep, de scheepvaart en de werkverschaffing boven water te krijgen, historische foto's, archiefstukken en kaarten te verzamelen, te fotograferen en af te drukken, bodemvondsten van het gebied uit het archeologisch depot in Nuis te halen en een interessante en aansprekende tentoonstelling op te bouwen. Veel Peizenaren hebben ervan genoten.

Aalpoelendijk, het begin van de Stenhorsten-wandeling. Foto: Kristin Wijnja.

Dank

Negen jaar lang is de vereniging IVN Peize erg belangrijk voor me geweest. Ik kon me inzetten op een gebied waar mijn hart ligt. Door bezig te zijn in de natuur én het ontmoeten van een groep enthousiaste en idealistische mensen in het dorp heb ik van dit stekje Noord-Drenthe leren houden, iets dat voor mij als immigrant erg belangrijk is geweest. In 2008, na de stage bij Natuurmonumenten, vond ik ineens wel een betaalde baan bij de Natuur en Milieufederatie Groningen, en kreeg het erg druk, waardoor ik helaas nog maar weinig aan IVN-activiteiten heb deelgenomen. Ik heb in mijn baan veel met vrijwilligersgroepen in de stad en provincie Groningen samengewerkt. Daarbij heb ik verbazend veel van mijn ervaringen geprofiteerd die ik bij het IVN Peize heb opgedaan. Ik bedank jullie IVNers dan ook hartelijk voor de bewogen, boeiende en leerzame tijd.

Onze beide zoons zitten nu in hun examenjaar, mijn betaalde werk is voorlopig afgelopen door de crisis. Wie weet, zien jullie me binnenkort weer eens wat vaker In ieder geval wens ik IVN Peize blijvend enthousiaste leden zoals jullie, die zich inzetten voor behoud van de mooie natuur in en rondom ons dorp, voor het draaiende houden van de vereniging en voor natuureducatie. Om vol goede moed door te gaan naar de 60!

Jeugdnatuurclub

Door Judith Hoogers

Er werd me gevraagd iets over de jeugdnatuurclub te vertellen en waar begin je dan? Bij het begin! In 2003 wist Kristin Wijnja een aantal mensen enthousiast te krijgen om met haar een jeugdwerkgroep op te zetten met als doel minstens 6 maal per jaar een natuuractiviteit voor de basisschool jeugd te organiseren.

We kozen bewust voor een open groep waardoor we laagdrempelig waren. Want op zaterdag moet je vaak concurreren met allerlei sportverenigingen. Toch is er door de loop der jaren altijd een vaste stroom kinderen op de activiteit af gekomen.

De basis van deze werkgroep was altijd als je er zelf maar plezier in hebt kun je het vast en zeker op de kinderen overbrengen. Menig nieuw werkgroep lid dacht dat hij/zij misschien te weinig over natuur wist maar daar heeft het IVN eigenlijk zelf een prachtige oplossing voor. We liepen als werkgroepleden allerlei korte IVN cursussen af variërend van vlinder cursus, stenencursus, braakballen pluizen, vogel cursus met geluiden herkenning, paddenstoelen cursus, jeneverbesdag etc.. Maar wij hebben dit dan omgezet naar meer wervende teksten als *"altijd al boswachter willen spelen? Hangend bos, duivelseieren zoeken, Dino's onderwater, kunst uit het bos, insectenhotel, sporen zoeken met een jager"*.

Naast dat we als werkgroepleden er veel plezier in hadden was het ook mooi te zien dat vele leden en andere natuurliefhebbers altijd bereid waren een lezing of excursie te verzorgen en hun specifieke

Wandelaars op de dijk langs het Peizerdiep. Foto: Kristin Wijnja

kennis te delen. Zo hebben we een heuse heks uit Norg laten vertellen over paddenstoelen en heeft een echte jager (Harmannus) ons meegenomen in de Stenhorsten om diersporen te vinden. Ook een klapper was "De Snakeman" die een heuse vogelspin over onze handen liet lopen. Met niet zoveel moeite voel ik die pootafdrukken nog steeds op mijn hand. Iets minder exotisch maar niet minder leuk was vissen met de visvereniging in het Peizerdiep om te zien wat daar allemaal zwemt. Meindert van der Velde heeft ons menigmaal 's ochtends vroeg meegenomen naar de Peizermaden om vogels en menig ander dier te observeren. Bas Dam heeft ons meerdere keren meegenomen in de onbekende wereld gesteente. We leerden over hoe een steen wordt geboren en hij liet ons ervaren hoe de bodem onder onze voeten gevormd was. Elk jaar waren we weer welkom bij Marleen van Zanten en Arend Luinge op hun land bij het gemaal. Zij boeren bewust natuurvriendelijk wat resulteert in een rijk leven in hun sloten. We gaan dan met schepnetjes de poelen en sloten langs en hadden vaak te weinig potjes om alle vangsten goed te kunnen tentoonstellen. Er fietste ook elk jaar minstens 1 kind met natte broek en schoenen terug en grappig genoeg was dat altijd een jongen.

Eenmaal per jaar was er een klusmiddag, met hammers, spijkers en veel lijm zijn er vogelhuisjes, insectenhôtels, mierensteden en vetbollen voor vogels gemaakt. Het is een redelijke uitdaging om in een ruimte te verblijven waar 25 kinderen aan het hameren zijn. Er zijn nog vele activiteiten op te noemen die we gedaan hebben maar een van mijn eigen favorieten was hutten bouwen in het Bosplan.

Spelen of werken in Het Bosplan.....een kampvuur met brood en marshmallows. Foto: Wanda de Jonge

Dit leverde mooie foto's op van kinderen die in het Bosplan de meest uiteen lopende hutten hadden gebouwd. Je merkte dat velen het Bosplan op die manier nog niet hadden ontdekt. Eén ding staat vast, de werkgroep leden genoten vaak net zo hard van een activiteit als de kinderen. Want wanneer zit

je nou als volwasenen met een schepnetje in een sloot te roeren of lig je op je buik een spiegelkje onder een paddenstoel te houden of loop je in het donker met brandende fakkels door het bos. Kortom een werkgroep om trots op te zijn en die altijd nieuwe leden verwelkomt.

Huiszwaluwtil voor jarige IVN

We zijn de uitdaging aangegaan, het markeren van ons 50 jarig jubileum met een daadwerkelijke mijlpaal: het plaatsen van een huiszwaluwtil bij de vijver naast de Lange Streeken I. Op zaterdag 2 november hebben we samen met de wethouder Otto Huisman de til feestelijk in gebruik genomen onder het toezien van vele belangstellenden. De til is een broedplek voor de huiszwaluw. Deze beschermde vogel leeft in het gebied van de Lange Streeken. Maar broeden wordt steeds lastiger. Dakoverstekken zijn favoriet voor deze vogeltjes. Maar ja, huiszwaluwen zijn geen favoriete gasten bij bewoners van nieuwbouwhuizen. Ze maken namelijk veel rommel. De zwaluwtil biedt uitkomst. Het is eigenlijk een grote dakoverstek, geplaatst aan de rand van de vijver met leemachtige oevers. De zwaluwen kunnen nu naar hartelust nestjes boetseren. En er zijn alvast een paar kunstnesten, om het ze nog makkelijker te maken. We wachten met spanning de komst van de zwaluwen af, en vertrouwen erop dat er komende zomer al enthousiaste bewoners zijn! De bouw van zo'n prachtige til (door fam Frankena uit Wommels) is een kostbaar gebeuren. We zijn dan ook blij dat we met financiële steun van de Rabobank, de Vogelbescherming, de Postcode loterij en Natuurmonumenten deze mijlpaal hebben kunnen financieren.

Zwaluwtil. Foto: Jan H de Boer

Het Bosplan

Door Wanda de Jonge

Tijdens de forse uitbreiding van Peize na de oorlog besloot de gemeente in 1973 tot de aanleg van het *Bosplan Peize*, een groene long aan de rand van het dorp. In de nieuwjaarsrede van 1966 gaf de toenmalige burgemeester van Peize, de heer P.D. Edel, aan dat Peize in het jaar 1965 met 18 personen gegroeid was naar 3170 inwoners. In de ogen van de burgemeester een te magere groei, wij hadden er tenminste 50 tot 75 inwoners bij moeten krijgen om in de pas te blijven lopen met onze buurgemeenten. In zijn visie van dat jaar was een gemeente van 5000 inwoners over vijftien jaar net zo weinig in tel dan nu een gemeente van 2000 inwoners.

Gezien bovenstaande activiteiten was Peize de weg ingeslagen om zich te ontwikkelen tot een forensendorp. Naast de gestarte en geplande woningbouw werd er ook nagedacht over het ontwikkelen van een zwembadcomplex en het aanleggen van een bos. In de visie van het toenmalige gemeentebestuur was het van groot belang dat er net zoals in Norg, Roden en Zuidlaren meer bos aangelegd moest worden om Peize aantrekkelijker te maken en zo de gewenste groei te bewerkstelligen. Het resultaat was dat de zuid-oost hoek van Peize werd aangewezen om een 20 ha groot bos te gaan aanleggen. In dit bos, officieel "Het Wandelbos De Es" bij iedereen beter bekend als Het Bosplan zagen wij ook de inbreng van de Peizer schooljeugd door de invoering van de Boomfeestdagen.

Op de ledenvergadering van de Natuurbeschermingsvereniging Peize van 27 januari 1967 werd aandacht besteed aan het feit dat er in Peize iets gedaan zou worden in het kader van een boomplantdag. Het gemeentebestuur had een commissie gevormd, waarin ook de Natuurbeschermingsvereniging Peize vertegenwoordigd was. De commissie had het zo georganiseerd dat op de boomplantdag van 22 maart 1967 o.a. een aantal struiken en bomen geplant werden op een strook grond langs de Brusselseweg. De Peizer schooljeugd stond op deze manier aan de basis van de realisering van het huidige Bosplan wat uiteindelijk 15 ha groot is geworden. De Boomplantdag viel goed in de smaak

Het bijwerken van de paden. Foto: Wanda de Jonge

Bruggen bouwen in Het Bosplan. Foto aangeleverd door Jan van Bergen

want de daaropvolgende jaren werd er nog menig boompje in dat gedeelte van Peize geplant.

Op 3 april 1968 werd er zelfs door de leerlingen van de klassen 4, 5 en 6 zo'n 11,5 are bos geplant. In de jaren 1969 werd er 37 are en in 1970 werd er zelfs 48 are bos aangeplant op de hoek van de Brusselseweg en de Trenakkerweg. Op deze wijze kreeg het bosplan stapje bij stapje enige vorm.

Met de aanleg van dit bos werd werk met werk gemaakt, want voor de aanleg van de woonwijk de Es werd uit dit gedeelte van het dorp het zand gehaald. We zien heden ten dage nog resultaten van deze afgravingen in de vorm van de aanwezige grote vijver in het huidige wandelbos.

Het bosterrein wordt gekenmerkt door een goede ontsluiting en door een groot stelsel van bospaden. De recreatieve druk is hoog. Zo zien wij bijvoorbeeld als er sneeuw ligt elk jaar van de "grote bult" jonge kinderen en grote mensen van de berg sleetje rijden. Of wandelen mensen met of zonder hond, en zien we hardlopers enz. Tevens vinden we in Het Bosplan de heemtuin waarover elders in de info een stukje gewijd is.

Sleëen vanaf de bult. Foto: Janneke Krooneman

Krentenbrood smaakt goed na hard werken in Het Bosplan en De Heemtuin. Foto: Janneke Krooneman

Tijdens het elk jaar terugkerende fenomeen nationale natuurwerkdag georganiseerd door IVN Peize wordt er hard gewerkt aan het onderhoud van het bos door een groep enthousiaste mensen van klein tot groot, van jong tot oud. Dit jaar werden er vogelnestjes opgehangen die kinderen, in een door het IVN Peize jeugdgroep georganiseerde activiteit eerder die maand hadden gemaakt. Op de natuurwerkdag konden de kinderen hun eigen broodjes en marshmallows bakken op een vuurkorf. Ook werd de stormschade opgeruimd en nieuw zand uitgestrooid en geharkt over de wandelpaden. En

zoals elk jaar wordt de ochtend traditioneel afgesloten in de boerderij bij familie Doedens met een bord snert of tomatensoep en of een borrel.

IVN Peize heeft regelmatig activiteiten georganiseerd in het bos. Ook de twee basisscholen Het Spectrum en De Eskampen maken elk jaar weer gebruik van het mooie bos. Op dit moment wordt het bos verder onderhouden door een aantal leden van het IVN. Zij zijn regelmatig in het bos te vinden voor onderhoud. Neem zeker een kijkje in het bos ga eens zitten in de heemtuin en luister en geniet of kom helpen op De Natuurwerkdag.

Activiteiten

18 + 19 januari is de Nationale Tuinvogeltelling. Meedoen is leuk en makkelijk! Voor meer informatie en inschrijven (kan tot 17 januari 2014), zie www.tuinvogeltelling.nl. Vorig jaar deden meer dan 70.000 mensen mee!

Op maandag 10 februari is de Algemene Ledenvergadering. De vergadering is van 19.30 uur tot 20.00 uur. Om 20.15 uur komt een afgevaardigde van de "Herinrichting Peize" een lezing houden over de ontwikkelingen in De Onlanden. De vergadering wordt gehouden in de Tapperij van café Boonstra. Ook na het vergadergedeelte bent u van harte welkom.

10 februari, 20:15 uur. Lezing door "Herinrichting Peize" over de ontwikkelingen in De Onlanden.
Februari. Jeugdexcursie uilenballen pluizen. Datum is nog niet bekend. Nadere informatie volgt. Let op de posters in de scholen!

Zaterdag 22 maart: In het kader van "NL doet" organiseren we een "werkmiddag" in de Heemtuin op 22 maart. Aanvang om 13.00 uur. Doe oude kleding aan en neem tuinhandschoenen mee. Kinderen zijn welkom! We nemen de vuurkorf en marsmallows mee!

Nieuwe leden

Er hebben zich weer een paar nieuwe leden aangemeld! We verwelkomen Margriet Nijhoff, Karin Terhürne en Caroline de Werd, allen uit Peize. Margriet volgt ook de natuurgidsen cursus bij Natuurmonumenten. Welkom! We wensen jullie een leuke tijd toe bij IVN Peize, en zien jullie graag bij onze activiteiten!

